

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

ERDŐ- ÉS FÖLDBIRTOKOSOK, ERDÉSZETI ÜGYEKKEL FOGLALKOZÓK
ÉS ERDŐTISZTEK SZÁMÁRA

Szerkeszti

BUND KÁROLY,

a F. J. r. 1.; egyesületi titkár.

1909. év, január 15.

II. FÜZET.

XLVIII-ik évfolyam.

Megjelenik minden hónap 1. és 15-ik napján.

Ára egy évre azok számára, kik az Országos Erdészeti Egyesületnek nem tagjai, 16 kor. Az egyesület azon alapító tagjainak, kik legalább 300 koronát alapítottak, ingyen jár, míg azoknak, kik ezen összegnél kevesebbet alapítottak, az illető alapítványi kamat beküldése mellett, ára 6 kor. Rendes tagoknak a 16 kor. évidíj fejében szintén ingyen küldetik meg.

Az Országos Erdészeti Egyesület időközönként megjelenő közérdekű kiadványai (népszerű erdészeti ismeretek tára stb.), valamint a hirdetések (állandó melléklet) és az időközönként a laphoz fűzött, műnyomópapíron készült képek az előfizetési ár fejében a lappal *ingyen* küldetnek meg.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 6. szám

(Telefon: 37—22)

A lapnak legkésőbb minden hónap 5. és 20. napjáig a t. egyesületi tagok vagy előfizetők kezeihez kell jutni. Ellenkező esetben posta-jegygyel „reclamatio” teendő.

“Pátria” irodalmi vállalat és nyomdai r.-t. nyomása. Budapest, Üllői-ut 25.

Munkatársaink tájékozásául! Az „Erdészeti Lapok“ közleményeik körébe fogadják az erdőgazdaság összes ágainak művelésére és ismertetésére szolgáló értekezéseket s a gazdálkodás gyakorlati alkalmazására vonatkozó bármilyen tudósításokat, valamint felveszszük az erdészetet közelről érdeklő s azzal mintegy rokoni kötelekben lévő vadászati ügyeket is.

Írói tiszteletdíj: Egy nyomtatott ivnyi eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást nem igényel 40—48 K, ha az átdolgozást igényel, avagy idegen nyelvből eszközölt szabatos fordításért 24—40 K, oly fordításért, mely átdolgozást igényel, 16—24 K.

Munkatársaink tiszteletdíját a szerkesztőség az év végével küldi meg, kívánatra azonban előbb is.

Kérjük munkatársainkat, hogy dolgozataikat csak egyes félvékre s ilyeneken is csak az egyik oldalra, törött alakban írják. A cikkekhez tartozó rajzokat sima, fehér papíron, lehetőleg kétszer olyan nagyságban, kell készíteni, mint a milyen nagyságban azokat a szerző a lapba felvételni kívánja. Ugyanilyen mértékben nagyítva kell a rajzhoz tartozó felírásokat, betűket s egyéb jelzéseket is alkalmazni. Tiszta és szép másolatokat csak hasonlóan kidolgozott eredeti után lehet várni. *Kéziratok nem küldetnek vissza.*

Az Erdészeti Lapokban megjelenő közleményekről a szerkesztőség a nyomdai költségek megtérítése esetén *különlönyomatokat* is készített a szerzők számára. A nyomdai költség (füzve, de boríték nélkül) 30 példány után 16 oldalas ivenként 7 K, 50 példány után 8, 100 példány után 10 K.

Borítékkal ellátva, a különlönyomatok előállítására 30 példánynál 3 K 60 fill., 50 példánynál 4 K-val, 100 példánynál 5 K-val többbe kerül.

EGYESÜLETI HIRDETÉSEK.

Figyelmeztetés. Az egyesületi kiadványokból az egyesületi tagok *csak egy példányt* szerezhethetvén meg *kedvezményes áron*, több példány megrendelése esetében a többi példány után a nem tagok számára megállapított ár küldendő be.

Az Országos Erdészeti Egyesületnél (Bpest, V., Alkotmány-utca 6. sz.) a következő művek rendelhetők meg:

- ERDÉSZETI LAPOK. Az Országos Erdészeti Egyesület közlönye. Szerkeszti *Bund Károly*. Előfizetési ára 1 évre 16 korona. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. Mutatványszámok ingyenesen. Régi évfolyamok mérsékelt áron.
- AZ ERDŐ. Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti és vadászati altisztek részére. Szerkeszti *Sugár Károly és Balogh Ernő* m. kir. erdőmesterek. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. Ára 1 évre 4 K.
- AZ ERDÉSZETI ZSEBNAPTÁR 1909. ÉVI (28.) ÉVFOLYAMA. Ára egyesületi tagoknak 2 K, másoknak 3 K. Áráat legcélszerűbb *45 f. postaköltséggel együtt előre beküldeni*, mert az utánvét aránytalanul drágítja a postaköltséget.
- AZ ERDŐÓR vagy AZ ERDÉSZET ALAPVONALAI KÉRDÉSEKBEK ÉS FELELETEKBEK. Irta: *Bedő Albert*. VIII. kiadás, 1902. Ára 6 K. 6 kor. 55 fill. előzetes beküldése esetén bérmentve és ajánlva küldetik.
- AZ ERDŐRENDEZÉSTAN KÉZIKÖNYVE. Irta: *bölcsházai Belházy Emil*. Ára tagoknak 6 K, nem tagoknak 10 K.
- ERDÉSZETI NÖVÉNYTAN. Irta: *Fekete Lajos és Mágócsi-Dietz Sándor*. I. kötet Általános növénytan. Teljesen elfogyott. — II. kötet: Növényrendszertan. Részletes növénytan. Növényföldrajz. Ára tagoknak 12 K, nem tagoknak 18 K.
- A TÖLGY ÉS TENYÉSZTÉSE. Irta: *Fekete Lajos*. Ára tagoknak és könyvkereskedőknek 4 K, másoknak 6 K. Kapható a szerzőnél is *Selmezbányán*.

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

XLVIII. ÉVF.

KÖZLÖNYE

2. FÜZET.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Szerkeszti:

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. ☉ Előfizetési díj egy évre 16 korona.

Az Orsz. Erd. Egyes. oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is 16 kor. évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Azok az alapító tagok, kik 300 koronánál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes árt járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. sz., II. em.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnék.

(Telefon: 37-22.)

Buzdító szózat tölgykorcsaink érdekében.

Irta: Földes János m. kir. erdőtanácsos.

El nem mulaszthatom, hogy érdekes tölgyváltozataink mellett fel ne szólaljak, valahányszor alkalom kínálkozik reá. Ezt annál szivesebben teszem, mivel magasabb intéző köreinkben dicséretes hajlandóságot látok arra nézve, hogy e fontos kérdésre ügyet vessenek. Arra mutat legalább ama ténykörülmény, hogy az „Erdészeti Lapok” 1907. évi XXIII. füzetében a magyar tölgyről közreadott cikkem megjelenése óta e tölgyfajnak kísérletkép való ültetése elrendeltetett, sőt hallomás szerint e kiültetés meg is történt a lippai m. kir. főerdőhivatal alliosi erdőrészében. Hogy a megfelelő hely lett-e kiválasztva részére, azt nem tudom. Én a magam részéről, ki az itteni összes erdőket régi idő óta alaposan ismerni tanultam, azt az erdőrészt nem választottam volna. Lehet, hogy tévedek, de további kísérletre még mindig lehet más alkalmasabb helyeket is kiválasztani.

Mostani felszólalásom célja intéző köreinket egy további elhatározó lépésre buzdítani az alábbiak során, melyek közzétételére közvetlen indító okul az szolgált, hogy dr. Kövessy Ferenczet, az erdészeti főiskola növénytani tanszékének tanárát, az itteni erdőben tett három napi kirándulása alkalmával, egy napon

én is kísérhettem. Elvezettem a magyar tölgy őshonába, el arra a helyre, hol a vele képzett korcsok fészke van s szó került e felette hasznos korcsok tanulmányozásáról s terjesztéséről.

Én már 1895-ben megjelent „*Legelőerők*“ cz. munkám 3-ik lapján hangoztattam, hogy „a kedvező alkalmat meg kell mindenkor ragadni, hogy e különleges magyarhonos tölgyfajták minél szélesebb körben való elterjedése s meghonosítása biztositassék“. Felhoztam itt a többi között a kései-, Tabajdi-, Tisza-, Hajnald-, Bedő- és Tufa-tölgyet s elkerülhetlennék tartottam, hogy makkjaik beszerzéséről s kiosztásáról a földmivelésügyi miniszterium gondoskodjék.

Sőt legjelesebb dendrologusunk, *Simonkai Lajos dr.*, kinek e korcsok felfedezésében halhatatlan érdemei vannak, már 1890-ben, akkor kiadott „*Hazánk tölgyfajai és tölgyesei*“ cz. kitünő munkájában ugyancsak sarkalta erdészeti köreinket, azok felkarolására. Azóta elmúlt 18 esztendő anélkül, hogy e felhívásnak látható sikere volna.

Pedig legjobb tudása egész meggyőződésével, az előfordulási helyek megjelölésével állítja Simonkai, hogy ama korcsok, melyek honunk délkeletén éppen nem ritkák, az eredeti *fajok között a legegészségesebbek, legszálasabbak, a fakelméjük legiobb és makkjuk is legépebb*, mind oly tulajdonságok, mikre az erdésznek főfigyelmet kellene fordítani.

Hogy az erdészetre mily fontos gyakorlatilag e tölgyváltozatok ismerete, arra nézve felhossa a kocsános tölgynek legkorábbi, már április első hetében fakadó fajtáját, a *Qu. robustissimát Smk.* és a legkésőbbben, május vége felé nyiló *Qu. tardissimát Smk.* mint két „időbeli fajtát“. Mindkettőből kellene — szerinte — szedni és vetni, hogy az időjárás szeszélyessége ellen védekezzünk, mert a tavaszi fagyok káros hatását vagy az egyik, vagy a másik elkerüli s hoz makktermést.

A kocsános tölgy egy másik fajtáját, *pehelyes erü tölgyet* (*Qu. pilosa*. Schur.) szintén ajánlja a *Qu. pedunculata* közt való tenyésztésre hazánk keletibb vidékein.

A kocsántalan tölgy (Qu. aurea) és szöszös tölgy (Qu. lanuginosa) között a középhelyet foglalják el a következő korcsok:

a *Bedő tölgy (Qu. Bedői Smk.)* és

a *Tisza-tölgy (Qu. Tiszae Smk.)*.

Mindkettő a két tőalak — kocsántalan és szöszös tölgy — érintkezési helyén előfordul a Délvidéken, első helyen meszes dombokon jön elő. Itt Simonkai a *Qu. Bedői*-nek egy határozottan körülírt lelőhelyét is felsorolja Vajdahunyad Kaprucza hegyén, ahol *egész csoportokban* látta és pedig *„csupa egészséges, jól termő s mintegy 50—55 éves (most már 65—70 éves) fák képében“*. Azért szerinte az erdésznek okvetlen fel kell használni ily száraz termőhelyeken e korcsfajt, mert *fája többet ér, mint az ugyanott előjövő szöszös tölgyé.*

A nem meszes déli lankákra ajánlja:

a kocsános meg szöszös tölgy középalakját:

a Qu. Kernerit és Qu. Devensist. (Kerner és dévai tölgy).

Ezek a korcsok hazánktól kezdve Poláig és Dalmáciáig előfordulnak szintén *jól megtermett és bőven termő példányokban*. Fájuk a szöszösénél jobb és a kocsános tölgyénél életrevalóbb.

A magyar tölgy (Qu. conferta. Kit.).

Ennek a kocsános, meg kocsántalan tölgygyel való *korcsai is erőteljesebbek s dusabb makktermésűek*, mint tőalakjaik, azért *az erdészetre nagyon fontosak.*

A magyar tölgy keresztezése a kocsánossal szüli:

a) *a Hajnald- és Heuffel-tölgyet* (Qu. Hajnaldiana és Qu. Heuffeli).

A magyar tölgy keresztezve a kocsántalannal létrehozza:

b) *a Qu. Tabajdianát és Qu. Tufaet* (Tabajdi- és Tufa-tölgy).

E korcsfajokat Simonkai mindenütt megtalálta, hol nevezett tölgyfajok egymás mellé kerültek, életrevalóknak s az erdészek különös figyelmére méltóknak találta. Ezek tenyésztésének gyakorlati fontosságát a következőkben találja:

A magyar tölgy a szikár, száraz talajon, az éghajlat szélsőségeivel is daczolva, gyorsabban fejlődik, mint bármely más tölgyfaj, de 50—60 éves korától kezdve növekedése csekélyebb lesz, mint *a kocsános és kocsántalan tölgyé*, sőt fakelmjének is puhább, könnyebb éppen a színe, közepe, mint gyorsabb növény eredménye. Tehát helyénvaló, hogy a magyar tölgy korcsai jussanak itt becsesebb fakelmjükkel érvényre. Azért a magyar tölgy és korcsai makkját keverve ajánlja elvetni, mi ez utóbbiak fejlődését elősegítené. Később azután a magyar tölgyek nagyobbbrészt kiszedendők volnának gyérités útján.

E szerint oly helyeken, hol eddig tiszta magyar tölgyes volt, felemás makkot vetni volna legcélszerűbb.

Igy a lankásabb helyeken, mint Bokszeg vidékén, Simonkai „kétséget nem tűrő tapasztalatai“ nyomán a kocsános és magyar tölgy keveredéséből származó Hajnald- és Heuffel-tölgy érnek legtöbbit (ilyen helyeknek tartom a volt bánági dombvidéket is) míg olyan hegyvidéken, hol a magyar tölgygyel a kocsántalan tölgy ütközik össze s a cserfa szokott betolakodni, a Qu. Tabajdiána és Qu. Tufae tölgyekből kellene a csereseknél értékesebb állományokat létesíteni.

Nagyon megszivlelendők Simonkainak a magyar erdészeti körökhöz intézett lelkesítő szavai, melyekkel teljes erővel arról igyekszik meggyőzni azokat, hogy „tölgyfajaink és fajtáink tüzetesebb ösmerete felette kívánatos; arról, hogy mi az erdészet, nevezetesen a tölgyerdőgazdaság terén, a művelt nemzetek közt legelől fogunk járni, ha tölgyfajtáink és tölgykorcsaink jelentőségének teljes tudatára jutva, ezek felhasználásával fogjuk tölgyeseinket belterjesebben, okszerűbben ujjaalakítani, mesterségesen értékesíteni!“ Továbbá „a saját magunk fajaival és fajtáival sokkal többre megyünk, ha azokat okszerűen tudjuk alkalmazni, mint bárminemű más idegen tölgyfajjal. Hiszen nálunk már ma is kísérleteznek a Bánszágban az amerikai mocsártölgy és a déleuropai örökzöld Qu. occidentalis tenyésztésével; de nem kísérletez senki a magunk istenadta tölgyfajaival és tölgyfajtáival, — mert azokat mi eddig nem láttuk az erdőtől!“

Sajnos, hogy ezek a szavak 18 év óta, mióta papirra tétettek, még most is igazak. Pedig egy kissé gondosabb figyelem mellett kell hogy szemünkbe ötljenek e korcsok. Csak néhány felületes észrevételt kívánok erre nézve tenni.

Ha a tiszta vágható magyar tölgyesekben járunk, különös gondoskodásunk tárgyát képezhetik, különösen a délre hajló gerincekről aláereszkedve, azok a hirtelen meredekséggel aláhanyatló töbrök az agyagtalajon, melyek a száraz patak völgyek téres talapzatu kezdetei, de jóval magasabban fekszenek, mint a patakoknak a fővölgybe nyiló torkolatai. Itt egyes példányokban kocsántalan és kocsános tölgy, sőt egy-két elnyomott bükk is vegyül a magyar tölgy közé, a fenéken pedig feltűnő szép egyenes, vaskos,

20—25 m-ig ágtiszta tölgypéldányok csodálatra ragadják a szemlélőt, aki azt a kéreg után — bár sötétebb szürke — kocsános tölgynek nézi, a levélzethez nem juthatván; csak az a feltűnő, hogy ugyanott csak fél oly vastag, elnyomás folytán elsinlődött az a tölgy, mely levele után a tiszta kocsános tölgytypust tünteti fel. A töbör oldalán meg a kéreg után ráfogjuk egy-egy szép egyenes példányra, hogy ez kocsántalan tölgy s mikor molyhos levelét a kezünkbe vesszük, csalódva látjuk, hogy az a magyar tölgyre valló levél, tehát korcs s ilyen korcs lesz az a kocsános tölgynek tartott, de ennél sokkal vastosabb másik példány is. Mert tapasztalásból tudjuk, hogy a tulajdonképpeni *Qu. pedunculata* boreális mindjárt elágazódásra hajlik, amint a föld szintája kiemelkedik a nedvesebb alju síkból.

Én itt csak a magyar tölgynek a kocsános és kocsántalan tölgygyel képezett három korcsfajtáját kívánom megismertetni, a levélalakokra nézve utalva Simonkai „*Hazánk tölgyfajai és tölgyerdei*“ cz. munkájára.

1. A *Heuffel-tölgy* (*Qu. Heuffeliana* Smk.). Ez közelebb áll a *kocsános tölgyhöz*, de ettől eltér abban, hogy a *rügpikkelyek élei szöszösök, levélnyelei tövükön dagadtak*; mindkét sajátság a magyar tölgytől származik, ugyszintén az a *főkülönbség* is a kocsános tölgygyel szemben, hogy a *kupacsok pikkelyei laposok*, megnyultak, szélesebb szürke alapjuk odaszorul, továbbá *czimetsárga hosszukás nyelvük pongyolán álló*, mint a magyar tölgynél.

Termése majd rövid, majd hosszú, 30—40 mm-es csomán ül. Előfordul Arad, Hunyad megyében és a volt Bánságban.

2. A *Hainald-tölgy* (*Qu. Haynaldiana* Smk.). Ez a korcs a magyar tölgyhöz áll közelebb. A *levélnyelek* az előbbiénél még *rövidebbek* s attól eltérően *kissé borzasak*, a *levél fonáka* is a főerek mentén szőröktől *borzas* s az *érvök* többé-kevésbé *pehelyesek*. A *kupacs pikkelyek* aljukon szintén laposak, szürkék s végük felé megnyuló, *pongyolán álló nyelvekké* keskenyednek ki, mind a magyar tölgyre emlékeztető sajátságok. A *levélnyelek* tövükön még *dagadtabbak*, mint az előbbi korcsnál. Ennek termése is majd rövid, majd egész 3 cm hosszú csomáju.

Elterjedése ugyanaz, mint az előbbié.

3. A *Tabajdy-tölgy* (*Qu. Tabaydiana* Smk.). Ez a Tufa-tölgygyel ellentétben a *kocsántalan tölgyhöz áll közelebb*, amit a leve-

lek alakja és hosszabb nyele világosan elárul, mely *nyél* főképp fiatal korában *meredt szőröktől ritkán borzas* (magyar tölgyjelleg).

A levélkanyarok öblösödése mind a három korcsnál szintén a magyar tölgytől vett sajátosságok.

A levél fonákjának szőrözete, a kupacspikkelyek pongyolósága itt is előfordul.

A termés a Tabajdy-tölgynél csoportos, igen rövid csomájú, vagy egészen csomátlan. Terjedésköre az előbbiekével megegyezik.

Szükségesnek tartom most már a fentiek elmondása után s tekintettel e korcsok gyakorlati alkalmazhatóságának rendkívüli fontosságára intéző köreinket — egy új korszak felé hajló átalakulások küszöbén — a cselekvés megindítására a tölgykorcsok tekintetében is felkérni s erre nézve a következő javaslatot tennem:

1. Bizassék meg Simonkai Lajos dr., nyug. budapesti főgimn. tanár, a tölgykorcsok s fajták felfedezője és legalaposabb ismerője a tölgyfajtáknak s korcsoknak a helyszínén való kijelölésével az egész országban.

2. Osztassék be melléje az erdészeti főiskola vagy a kísérleti állomás egyik adjunktusa és a gyakorlati szolgálat terén működő egy erdészeti szakember.

3. E három egyén együttes működésével megállapított tölgyesek megfelelőleg kezeltessenek, hogy makktermésre minél alkalmasabbá tétessenek.

4. A gyűjtendő makk a jellegzetes helyekre erdősítés céljából vettessék el vagy csemetéjük ültetessék ki.

Itt külön megjegyzendőnek tartom, hogy a baranyabellyei főhercegi uradalomban egy 28 éves Qu. tardissimából mesterséges uton keletkezett fiatal erdő létezik már, mely a megfigyelések közé lehetőleg szintén felveendő volna.

Ezt kívántam csak egész vázlatosan javaslatba hozni oly célból, hogy az a hivatott körökben meghallgatásra találjon s az ige testté váljék.

Befejezésül még megjegyezni kívánom, hogy a hazai viszonyaink között oly fontos szerepet játszó magyar tölgyet erdészeti köreinkben már jóval előbb ismerték, mint a növénytudósok. Ez utóbbiak Kitaibel nevével kapcsolatosan 1814-ből ismertetik először Qu.

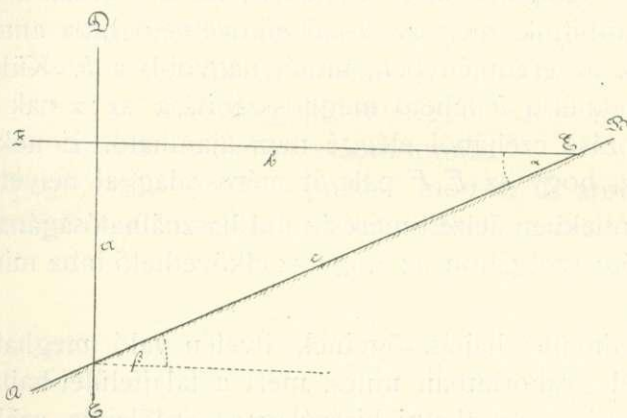
conferta név alatt; holott Demelmaier Honorius, temesvári erdőmester már 1764. febr. 28-án a bánsági kormányzósághoz intézett jelentésében oláh *Girnicza* nevén ismerteti. (L. Magyar erdészeti oklevéltár II. kötet 219. lap.) Itt a cser, kocsános és kocsántalan tölgy ismertetése után megemlíti, hogy ezeken kívül még egy különös tölgyfaj fordul elő a *lippai és lugosi hegyoldalakon* (tehát ugyanott, hol most), mely *Girnicza* elnevezés alatt azon a vidéken (mint most is) nagyon ismeretes, mely a kocsános tölgyet szilárd-ságra, finomságra és fehérségre nézve még jóval felülhaladja és így megérdemli, hogy mint épületi fát különös figyelemben részesítsék őt is.

A talajfelület hajlásszögének egyszerű mérőmódja.

Irta: K. Bogdán Géza.

A trigonometria azon ismert alaptétele, hogy a derékszögű háromszög egyik hegyesszögének tangense a szemben levő és a mellette fekvő befogók hossz méreteinek arányszámával van megadva, a földfelület hajlásszögének egyszerű megállapítására vezet.

1. ábra.

Ha a talajba β hajlásszög (1. ábra) meghatározása végett megállapított AB vonal egy pontjában egyenes pálczát (CD) szurunk

s egy másik egyenes pálczának ($E F$) egyik végpontját az $A B$ vonalnak egy fennebb fekvő másik pontjára (E) helyezzük s ezen pálczát szintesre állítjuk s az így keletkezett háromszög a és b oldalainak hosszúságát lemérjük, akkor a hosszméretek ismerete s a $\operatorname{tg} \alpha = \frac{a}{b}$ képlet alapján az arányszámnak megfelelő α szög-értékét a tangens táblázatból kiolvashatjuk.

Mivel pedig $\alpha = \beta$ a kívánt hajlásszög (β) értékét meghatároztuk.

Onként értetik, hogy ezen eljárással perczekre terjedő pontosságot elérni nem lehet.

Azonban a és b vonalaknak a c -vel való metszete sima talajnál eléggé pontosan meghatározható, a b vonal vízszintes helyzete pedig szembecsléssel s az a -val való metszeténél képződött derékszögek, esetleg kis kézi szintmérő (vizmérték) által ellenőrizhető.

A mérés pontosságát azonban felette befolyásolhatja a füvel sűrűn benőtt vagy kavicsos, görgeteges, avagy a megállapított rövid vonalon ($A B$) is egyenlőtlen esésű talaj. Ily esetekben a különben létrejöheto hibák egy harmadik pálczának a talajra ($A B$ vonalra) való fektetése által némileg eliminálhatók.

E célt szolgálja az az eljárás is, ha a b oldalt a lehetőségig meghosszabbítjuk, mert az a -nál elkövethető hiba annál kevésbé mutatkozik az eredményben, minél nagyobb a b . Különösen kis hajlásszögeknél a b lehető meghosszabítása az α -nak pontosabb meghatározása céljából eléggé nem ajánlható. Ennek gyakorlati kivitele az, hogy az $E F$ pálczát mérőszalaggal helyettesítjük.

A fentiekben jelzett mérési mód használhatóságának általános megítélésére szolgáljon az, hogy az elkövethető hiba mintegy 1° -ig terjedhet.

A talajfelület hajlásszögeinek ilyenén való meghatározása az erdészetnél gyakorlatban nincs, mert a talajfelület hajlásszögeinek meghatározása mondhatni kizárólag az erdőleírás céljából lévén szükséges, ott éppen a felület tágabb határok között mozgó hajlásainál fogva a begyakorlott erdőbecslő az egyszabásu felületek hajlásainak szélső határait, mondjuk 5° pontossággal, ha megállapította s e mellett egy és ugyanazon erdőrészletnél a nagyobb

eltérést mutató felületeket, nagyságuk egymáshoz való arányát kifejező százalékokban meghatározta, a követelményeknek megfelelt.

Mindazonáltal nem felesleges megismertetni ezen eljárást, vagy helyesebben szólva rámutatni ezen eljárásra, mert amint a kezdő erdőbecslőt a hajlásszögek helyes megítélésére segíti, épp úgy a gyakorlott becslőt az időnként nélkülözhetetlen önellenőrzésnél a kellő korlátok között tartja, sőt bizonyos adott esetekben, ha valamely földfelület hajlásszögének lehető pontosságig terjedő kétségtelen meghatározása kívántatik, pl. meredek oldalon vett próbaterek területének átszámításánál, kísérleti tereknek leírásánál stb. mérőműszer hiányában czélszerűen alkalmazható.

A talajfelület hajlásfokának említett meghatározása bizonyos határok között még egyszerűsíthető is akkor, ha, mint az erdőleírásoknál gyakorlatban van, néhány fok különbségre nem tekintünk. Az egyszerűsítés főként a tangens-tábla nélkülözhetővé tételében áll.

Jelen soraim főcélja fentiek után ezen egyszerűsítés ismertetése.

Az egyszerűsítés a tangensek számbeli értéke és az azokhoz tartozó szögek fokértéke között 40° határig kimutatható egyszerű matematikai összefüggésben találja nyitját.

Ugyanis, ha 40° -ig terjedőleg valamely tangens értékénél a harmadik tizedest kiegészítés mellett elhagyjuk s az így nyert számot 100-al szorozzuk s felezzük, az eredmény kiegészített egész számokban 0-tól 2° -ig terjedő \pm különbséggel azon fokot magát adja, melynek tangens értékével számítottunk.

Ezen megközelítő (\sphericalangle) számítási mód az 1. ábránál adott jelzéseket fentartva a következő képlettel általánosítható:

$$\beta_{1^\circ - 40^\circ}^{\sphericalangle} = \frac{\left(\frac{a}{b}\right)^{\sphericalangle}}{2} 100$$

$$\text{hol } \left(\frac{a}{b}\right)^{\sphericalangle} = \text{tg } \beta^{\sphericalangle}$$

vagyis β tangens értéke, kiegészített két tizedessel.

Példák:

$$1. \frac{a}{b} = 0.0945$$

$$\dot{\beta} = \frac{0.09}{2} 100 = 5^{\circ} \text{ (megközelítő érték)}$$

$$0.0945 = \operatorname{tg} 5^{\circ} 24', \text{ tehát}$$

$$\beta = 5^{\circ} 24' \text{ (pontos érték).}$$

Általában mondhatni, hogy a megközelítő és a pontos eredmények között a különbség 0° – 10° körül mintegy -1° -ig, 15° – 25° körül mintegy -1° tól– 2° -ig, 30° körül mintegy -1° -ig 35° körül mintegy 0° -tól $+1^{\circ}$ -ig, 38° – 40° körül mintegy $+1^{\circ}$ -tól $+2^{\circ}$ -ig terjed.

A 40° -on felüli szögeknél a különbségek hirtelen magasra emelkednek, úgy hogy 45° -nél a különbség már $+5^{\circ}$. A nagyobb eltérés miatt tehát az eljárás megnyugvással csak 40° -ig gyakorolható.

$$A \dot{\beta} = \left(\frac{\dot{a}}{b} \right) 100 \text{ képlet célunkhoz képest egyszerűsíthető}$$

is, ha \underline{b} értékét 1-el egyenlőnek vesszük, mikor lesz

$$\dot{\beta} = \frac{a}{2} 100.$$

Ezen képlet alapján mérővesszővel és a hegymászóbottal a hegy lejtőjének fokbeli értékét fejből számíthatjuk ki. Ekkor ugyanis a hegymászóboton centiméterekben lemért \underline{a} hossz tiszta számbeli értékének fele adja a megközelítő fokot.

Arra való figyelemmel azonban, hogy minél nagyobb távolságot foghassunk át és ez által pontosabb eredményt érhessünk el, célszerűbb $2 m$ hosszú mérővesszőt alkalmazni, midőn is a képletnek az erdészeti gyakorlat számára való leghelyesebb alakja lenne

$$\dot{\beta}_{1^{\circ}-40^{\circ}} = \frac{a}{4} 100.$$

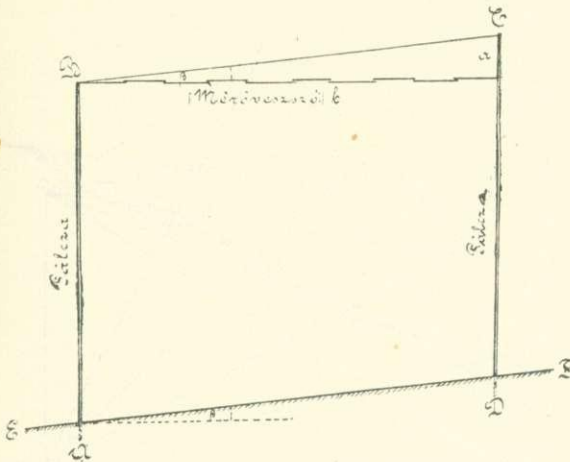
Példa, ha

$$a = 27 \text{ cm}$$

$$\dot{\beta} = \frac{27}{4} = \dot{7}^{\circ}$$

Az 0° — 10° hajlások között a mérővessző szintes állásának megítélése, mivel nagyon le kell hajolni, nehézkes s annál nehezebb, minél kisebb a hajlásszög, sőt 1° — 5° között alig lehetséges.

Ily esetben két egyenlően hosszú pálczának alkalmazásával akként segíthetünk magunkon, hogy a mérést nem közvetlenül a

2. ábra.

föld színe felett, hanem a függélyesen felállított pálczák felső végén hajtjuk végre.

Lásd a 2-ik ábrát, hol

$$AB = CD.$$

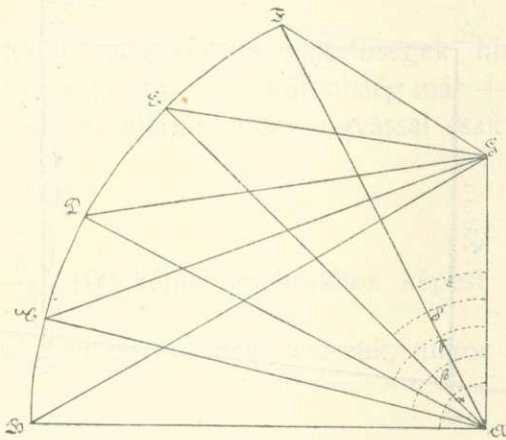
A fent elmondottak után nem tartom feleslegesnek felemlíteni végül, hogy miután valamely esés $\%$ -ban vagy ‰ -ben kifejezve nem egyéb, mint az esés fokának tangense, az ehhez tartozó szög, amennyiben legalább egy vagy egynél több fokot képvisel és 40° -on felül nem terjed, a százalék számbeli értékének felezése által megközelítőleg meghatározható. Ezen meg-

határozásnak erdészeti jelentősége főként a szállítási berendezéseknél (csuszatók, siklók, kötélpályák) van. Pl. egy 36⁰/o-os esésű csuszató megközelítő hajlása 18⁰-ot képvisel.

Záradékuul ideiktatom még a talajfelület hajlásszögének, egy az előbbieknél pontosabb és kényelmesebb meghatározási módját.

Elve a következő: *Ha oly háromszögeket, melyeknél megfelelő két-két oldal állandóan ugyanaz (egyenlő), összehasonlítunk, kitűnik, hogy a harmadik oldal az állandó oldalak által bezárt szög függvényeként szerepel.*

A 3-ik ábrán ABG , ACG , ADG , AEG és AFG háromszögeknél AB , AC , AD , AE , és AF oldalak, mint ugyanazon

3. ábra.

kör sugarai egyenlők, az AG mindeniknél ugyanaz, következik tehát, hogy a harmadik oldalak, vagyis a BG , CG , DG , EG és FG oldalak az állandó nagyságu más két oldal által bezárt szög nagyságához képest változtak, vagyis az α szögnek BG , β -nak CG , γ -nak DG , δ -nak EG , ϵ -nak FG oldal felel meg.

Ha már most ilyen esetben minden egyes α , β , γ , δ , ϵ stb. szöghöz a szembe fekvő oldalhosszakat meghatározva, szögeikkel együtt táblázatos kimutatásba foglalnók, ennek segélyével mindig képesek lennénk az állandó oldalak által bezárt bármely szöget a táblázatból egyszerűen meghatározni, ha a harmadik oldal hosszát ismerjük.

Ezen eljárással a szögmérés tulajdonképpen hosszmeréssé egyszerűsített.

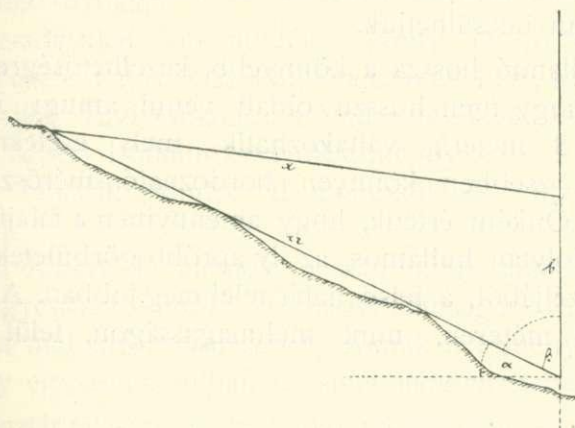
Az előadottakat céljainkra következőleg alkalmazzuk:

Ha a az egyik, b pedig a másik állandó és β a közbe fogott szög, akkor a harmadik oldal x (l. a 4. ábrát) a Carnot tétele alapján lesz

$$x = \sqrt{a^2 + b^2 + 2ab \cos \beta}$$

Mivel pedig a oldal hajlása, mint a talajfelület hajlása határozandó meg s ez pedig α szög által van kifejezve s mert

$$\beta = 90^\circ - \alpha$$

4. ábra.

a képlet

$$x = \sqrt{a^2 + b^2 + 2ab \sin \alpha}$$

alakban fog célunknak megfelelni.

Ha már most ezen képlet segítségével a különböző x hosszakat a szükséges hajlásokhoz (0° — 45° esetleg 50° -ig) kiszámítjuk s azokat egy mérőszalagra, annak kezdőpontjától számítva, felhordjuk s szögeiket hozzáírjuk, a kívánt hajlásszögmérő birtokában vagyunk.

A mérés gyakorlati keresztülvitele a következő:

Legyen pl. (l. 4. ábrát) $a = 5$ méter, $b = 1.5$ méter, az ezen

állandók szerint beosztott mérőszalagot az *a* oldal felső végpontján kis czölöppel a földhöz erősítjük, ezután a hajlás irányában 5 métert lemérünk s ide a hegymászóbotot függélyesen leszurjuk s azon ponttól, hol a szalag által képviselt oldal a botot érinti, a boton felfelé 1·5 métert mérünk s ezen pontot megjelöljük most a felső végpontján megerősített szalagot a pálczán 1·5 méter magasságban megjelölt pontig emelve kifeszítjük s azon ponton, hol a kifeszített szalag a pálczát érinti, a mérőszalagról a fokot leolvassuk — a hajlást meghatároztuk.

Figyelemmel az elérendő célra, elegendő, ha a szögek a szalagon 5^0 — 5^0 -ként hordatnak fel és jelöltetnek meg, a közbelső fokokat az elég arányos hosszváltozás alapján céljainkhoz képest elég pontosan becsülhetjük.

Az *a* állandó hossza a könnyebb kezelhetőségre s arra való tekintettel, hogy igen hosszú oldalt venni amugy is jelentőség nélküli, 3—8 méterig váltakozhatik, mely esetekre 5, illetve 10 méteres, zebben könnyen hordozható mérőszalagok igen alkalmasok. Önként értetik, hogy amennyiben a talajfelület kisebb görbületek folytán hullámos, az ily apróbb görbületeknek mintegy áthidalása céljából, a felső határ felel meg jobban. A *b* oldal hosszát az 1·5 méteren, mint mellmagasságon, felül venni nem célszerű.

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK.

JEGYZŐKÖNYV

az Országos Erdészeti Egyesület igazgató-választmányának 1908 december hó 12-én tartott rendes üléséről.

Jelen voltak: *Bedő* Albert dr. és *Horváth* Sándor alelnökök, *Almásy* Andor, *Arató* Gyula, *Bittner* Gusztáv, *Csupor* István, *Gaul* Károly, *Havas* József, *Hoffmann* Antal, *Lászlóffy* Gábor, *Muzsnay* Géza, *Nagy* Károly, *Péché* Kálmán, *Soltz* Gyula, *Téglás* Károly, *Tomcsányi* Gyula, *Török* Gábor, *Tuzson* János dr. és *Vuk* Gyula vál. tagok, *Szalai* Ernő számadvizsgáló-bizottsági tag és az egyesület tisztikara.

Távolmaradásukat kimentették: Bánffy Dezső báró elnök, Csik Imre, Fekete Lajos, Kiss Pál, Krajcsovits Béla, Máday Izidor, Schmidt Ferencz, Tavi Gusztáv és Vadas Jenő vál. tagok.

I. *Bedő* Albert I. alelnök az ülést megnyitván, a jegyzőkönyv hitelesítésére *Horváth* Sándor II. alelnököt és *Soltz* Gyula vál. tagot kéri fel.

II. *Bedő* Albert I. alelnök azután mély sajnálattal jelenti, hogy az egyesületi elnök ő nagyméltóságát gyengélkedése akadályozta a mai ülés vezetésében. Annak a reményének ad kifejezést, hogy egészsége mihamar ismét teljesen helyre áll.

III. A pénztár állásáról a titkár a következő jelentést terjeszti elő:

a bevétel f. év január hó 1-től a mai napig 94134 K 62 f.

a kiadás ugyanezen idő alatt --- --- --- --- 69040 K 87 f.

Rendkívüli befizetések czimén a következő összegek folytak be: kötvényben tett alapítványok törlesztésére 749 K; a *Wagner* Károly alapítvány javára 9 K 90 f, az *Erzsébet* királyné alapítvány javára 1100 K és pedig *Baróti* X. Y. Budapest 600 K, *Stainer* Gyula Körmend 500 K és az altiszti segélyalap javára 1 K 02 f.

Felhatalmazást kér az elnökség részére, hogy az évi zárlatnak az ülés alkalmával pontosan még meg nem állapítható eredményéhez képest az év végével a fel nem használt összegek esetleges letétbe helyezése, az alapítványok készpénzkészletének magyar koronajáradék vásárlására való felhasználása és a pénztári felesleg hováfordítása iránt intézkedhessék, minél elsősorban a letéti szám-

adástól kölcsön vett összeg visszafizetése, másodsorban az internátus-alapítvány dotálása és csak harmadsorban az alaptőkének gyarapítása jó figyelmbe.

Együttal a f. évben még felmerülő szükségletre a III. rovaton (ügyviteli költségek) 1000, a IV. rovaton (Erdészeti Lapok stb.) 500 K és a VIII. rovaton (házat terhelő kiadások) 1000 K póthitelt kér a titkár.

Az igazgató-választmány a pénztári jelentést tudomásul veszi, az elnökségnek a kívánt felhatalmazást a zárszámadásnál mutatkozó feleslegre és az értékpapírvásárlásra vonatkozólag megadja és a kért póthiteleket engedélyezi.

Tudomásul veszi végül, hogy az egyesület pénzkezelését az V. ker. előljáróság megbizottjai útján megvizsgáltatta és rendben lévőnek találta.

IV. Stainer Gyula körmendi magpergető-czég magyar erdő-tisztek segélyt igénylő árváinak 500 K-t, az erdészeti főiskolai hallgatók tanulmányi céljaira 300 K-t, végül a 4 erdőőri faiskola két-két legjobb tanulójának 25—25 K-val leendő jutalmazására 200 K-t bocsátott az egyesület rendelkezésére.

Az igazgató-választmány az áldozatkész czégnek köszönetet mond és elrendeli, hogy az egyesületet illető 500 K az Erzsébet királyné alapítványhoz csatoltassék, a többi adomány pedig az illető tanintézetek igazgatóságainak adassék át.

V. Az igazgató-választmány a jótékonycélú alapítványok rendelkezésre álló kamatainak felhasználásával a következő segélyeket szavazza meg:

1. *A Wagner Károly alapítványból*: özv. Ihrig Eberhardné és Ilies Jakabné 60—60 K, özv. Petykó Antalné 58 K, özv. Guha Károlyné, özv. Legányi Gézáné, özv. Hoffer Tivadarné, özv. Kürthy Gézáné, özv. Skultéty Náthánné, özv. Kristen Adolfné, özv. Németh Pálné, özv. Bernárd Józsefné, özv. Collinászy Flórisné, özv. Zsuffa Antalné, özv. Dömsödy Zoltánné, özv. Szalay Józsefné, özv. Hermel Ágostné, özv. Winkler Ferenczné, özv. Révi Józsefné, özv. Braun Károlyné, özv. Salamon Lajosné, özv. Bokor Dénesné, özv. Ruzs Miksáné, özv. Janák Lászlóné, özv. Loványi Lénárdné, özv. Seeberg Adolfné, özv. Wittich Lajosné, özv. Kádár Istvánné, özv. Susa Manóné, özv. Petykó Józsefné, özv. Csaszkcóczy Mihályné,

özv. Domokos Sándorné, özv. Krausz Gézané, özv. Matuskovits Béláné, özv. Szepesházy Jánosné, özv. Pellion Lajosné, özv. Hajdu Józsefné, özv. Hantos Jánosné, özv. Belházy Emilné, özv. Aschenbrier Ágostonné, özv. Steinhausz Józsefné, özv. Ónodi Ferenczné, özv. Verbovszky Józsefné, özv. Klein Ödönné, özv. Werner Emilné, özv. Weigl Róbertné, özv. Sável Sándorné, özv. Hecht Józsefné, özv. Adriányi Antalné 40—40 K, összesen 1978 K.

2. *A Luczenbacher Pál alapítványból*: özv. Kremnitzky Aladárné 56 K, özv. Kern Györgyné, özv. Urbanovszky Béláné, özv. Reindl Károlyné, özv. Böhm Ferenczné, özv. Pukács Antalné, özv. Göllner Antalné, özv. Nagy Gyuláné, özv. Kernács Gyuláné, özv. Zeller Gézané 40—40 K, összesen 416 K.

3. *Az Erzsébet királyné alapítványból*: Plecheisz Fanny, Karolin és Ilona együttesen 136 K, Ziegelhoffer Margit 50 K, Plech Anna és Mjazovszky Ilona 40—40 K, továbbá a következő özvegyek leányainak: özv. Janák Lászlóné 80 K, özv. Pellion Lajosné 60 K, özv. Lengyel Ödönné 50 K, özv. Reindl Károlyné, özv. Kernács Gyuláné, özv. Zeller Gézané, özv. Hajdu Józsefné, özv. Kürthy Gézané, özv. Szalay Józsefné, özv. Hermel Ágostné, özv. Rétyi Zsigmondné, özv. Basa Lajosné, özv. Früstök Istvánné, özv. Révai Lajosné 40—40 K, összesen 896 K.

4. *A gróf Tisza Lajos alapítványból*: Kákosy László, Györke Károly 150—150 K, Korény Gyula, Kiss Ernő, Ágh Gyula 120—120 K, Craus Géza, Lux Vilmos, Hors János, Eleőd Simon, 100—100 K, Kolozs József, Pöschl Ferencz, Giller Ede, Stark Ferencz, Márton Benedek, Preiszner Nándor 80—80 K, Geyer Viktor, Szálka Albert, Ilosvay Dezső, Simsik Mihály, Rác Imre 60—60 K, Huttya Pál, Vozárik Ferencz 50—50 K, Papp Sándor, Markocsány Ferencz 40—40 K, összesen 2020 K.

5. *A Faragó Béla-féle alapítványból*: özv. Kernács Gyuláné fia 83 K 34 f, özv. Hermel Ágostné fia 83 K 34 f. A harmadik segélyre (83 K 33 f.) az igazgatóválasztmány az alapszabályok értelmében első helyen özv. Sável Sándorné, második helyen özv. Ilies Jakabné, harmadik helyen özv. Kern Györgyné egyik gyermekét ajánlja az alapítónak.

VI. A Deák Ferencz-alapítvány 1908. évi kamataiból kiírt egy 500 és két 300 K-ás pályadíjaira beérkezett pályamunkákra vonat-

kozólag a kiküldött bíráló bizottság a következő bírálatokat terjeszti elő:

VÉLEMÉNY.

a „Nulla dies sine linea“ jeligével ellátott, „Fából készült cukor és spiritusz“ dolgozat felett.

Midőn a tisztelettel alulírt e dolgozat irodalmi és gyakorlati értéke felett véleményt nyilvánít, nem hallgathatja el, hogy a szerző csekély kivétellel, teljesen idegen forrásokból merít és nem saját kísérleteinek alapján áll, de másfelől azonban nem hallgathatja el, hogy oly jelentékeny hírű forrásokból merít, melyek teljesen megbízhatók és így a dolgozatban foglaltak neincsak a szakértőt, hanem a laikust is kell hogy megnyugtassák.

A dolgozat témája az erdőgazdaságra nézve, illetve az erdőgazdasági ipari kémiaira nézve új mezőt ismertet, melynek az erdőgazdát okvetlenül érdekelnie kell. A dolgozat szükségét pótol, a tudomány jelen állásánál kialakult nézeteknek, eredményeknek ismertetője, s mint ilyen erdészeti szakirodalmi szempontból értékkel bírván, jutalomra érdemes.

A mű hibája — szerény véleményem szerint — hogy különösen az elméleti részben sokszor a gyakorlat embereire nézve terjengőssé válik, mit egyszerűbb szerkesztés által el lehetett volna kerülni, és hogy továbbá stílus szempontból szorgalmas átjavításra szorul.

Selmeczbánya, 1908. évi november hó 3-án.

Bencze Gergely.

VÉLEMÉNY

a „Fából készült cukor és spiritusz“ című pályamunkáról.

Szerző végtelen szorgalommal, kitartással és szakértelemmel kikutatott sokat, amit a tudományos irodalomban közel másfél századdal visszamenőleg e tárgyra nézve találhatni. Az e tárgyat érintő és tőle felkutatott tudományos eredményeket bő perspektívával, valóságos német tudós-alapossággal rendszeresen egybeállította olyképen, hogy tárgyalásai folyamán az alapvető kémiai előtanulmányra némileg túlságos nagy súlyt vet.

Az egész tárgyalás azonban a tárgy iránt táplált nagy szeretetről és kémiai tudásról tanuskodik. A munkának különben erős logikával felépített szerkezete van és végül még felemlitem, hogy tudásom szerint ez e tárgynak első összefoglaló monografiája. Kifogásolni csak azt lehetne, hogy azokat a kérdés gyakorlati megoldására irányuló kísérleti eredményeket, amelyek a közelmúlt évtizedekben az erdészeti és faipari szaklapokban megjelentek és melyek némelyikére nézve hazánkban is folytak kísérletek, nem vette figyelembe.

A szerzőtől fölsorolt forrásokon kívül van tehát még számos, e kérdésre fontos kutatási eredmény és tanulmány, amely e kérdéssel szorosan összefügg és amelyek a gyártás rentabilitásának számítására alkalmasak. Ezek közül kivált

azok érdekesek, amelyek a tőzeg cellulozájának átalakítására vonatkoznak és átszámítás révén a facelluloza cukorrá, illetőleg borszeszszé való átalakításának kérdésére is fontosak.

Ilyenek pl.:

1. E. A. Mann: Alkoholkészítés zsirfából (Fettbaum) Journal de la Soc. chimique industr. 1906. 25. köt. 1076. old.
2. Zellstoff-Forschung: v. dr. Walter Vieweg 1907. Chem. Ztg.
3. Herstellung des Alcohols aus Torf. H. Schreiber, Wittelshofer u. Matheus.
4. Reynaud kísérletei külön e célra kultivált enzymből Öst. Moor-Zeitschr. 1906. Bd. I. Seite 182.
5. Szabadalmi irodalom: a) B. R. P. No. 66,158. b) B. R. P. No. 24,368.
6. Dr. Szilágyi Gyulának idevonatkozó tanulmányai.

Ezek előrebocsátása után javasolom e munkát a Deák Ferencz-alapból jutalmazni. Kinyomatás esetén azonban a még jelzett tanulmányok felhasználását javasolom.

Budapest, 1908. évi december hó 2-án.

Gaul Károly.

ÉSZREVÉTELEK BARTHA ABELNEK „A LUCZFENYŐRŐL” CZIMŰ DOLGOZATÁRA.

A dolgozat tulajdonképen folytatása a szerző tollából az „Erdészeti Kísérletek” című folyóirat 1906. és 1907-iki évfolyamaiban hasonló cím alatt megjelent két tanulmánynak. Ezek közül az elsőben a luczfenyő faegyed u. n. „természetes” növekvésének a szabályait mutatja be a szerző a besztekerzei m. kir. erdőigazgatóság kerületéhez tartozó, állítólagos őserdőkben gyűjtött adatok segítségével. Ebből a célból különböző termőhelyeken nőtt, különböző koru és méretű 279 luczfenyőtörzs elemzéséből grafikai uton megállapított átlagos méreteket, illetve átlagos korokat véve alapul, megszerkeszti a fa magasságának 1/8-ában mérve 5, 10, 15... 55, 60 cm átmérőjű átlagos eszményi törzseknek a hosszmetseteit s az ekkép készült rajzból és a rajz nyomán összeállított kimutatásokból vonja le a következtetéseket a faegyed alakjának a vastagodással bekövetkező változásaira nézve. A második tanulmány az imént említett eszményi törzsek adatai nyomán képet nyújt a faegyed magassági, vastagsági és fatömeg növéseinek a menetéről s itt a szerző már az első tanulmányának bevezető részében felállított azt az érdekes tételt igyekszik bizonyítani, hogy tervszerű nevelés mellett módunkban áll a fapiacz igényeinek leginkább megfelelő, adott méretű fat bizonyos korhatárok között bármely tetszés szerinti időpontra előállítani.

A bírálat alá bocsátott dolgozat, amely „A luczfenyőről” főcím alatt „III. rész. Az erdő tartalma és növekedése” címet is visel, szoros összefüggésben van ugyan ezzel a két tanulmánnyal, mindamellett önmagában is égiszet képez.

Amíg a két első tanulmány a faegyeddel foglalkozik, addig ebben a dolgozatban a szerző a faállományt veszi vizsgálat alá. Ugyancsak a besztekerzei magyar királyi erdőigazgatóság kerületéhez tartozó állítólagos őserdők-

ben különböző termőhelyeken nőtt, különböző koru, teljes sűrűségű faállományokban 68 mintateret tűzött ki. A dolgozathoz csatolt felvételi könyv tanúsága szerint minden egyes mintatéren megmérte az összes faegyedek mellmagassági átmérőjét és kimutatta minden mintatérre nézve: 1. a holdankénti törzsszámot egész *cm*-ekben kifejezett mellmagassági átmérők szerint; 2. a holdankénti körlapösszeget; 3. a holdankénti élőfatömeget kétféleképpen, u. m. több (4—13) vastagsági osztály alakításával, az ugynevezett köbözőhosszak (tömegmagasság) segítségével, és vastagsági osztályok alakítása nélkül egy átlagos fa alapulvételével kiszámítva; 4. az élőfaállomány vastagsági összetételét az „Erdészeti Kísérletek”-ben Fekete Lajostól megjelent idevágó tanulmányokban felállított elveknek megfelelő rendszer szerint; 5. a faállomány átlagos törzsének a százalékos helyét; 6. az álló száraz és a kidült, de még teljes kéreggel fedett száraz fák számát egész *cm*-ekben kifejezett mellmagassági átmérők szerint részletezve, továbbá az ilyen fák körlapösszegét és átlagos vastagságát. Az 1—5 alatt jelzett adatokat a faállományok átlagos vastagsága szerint rendezte (2. sz. kimutatás), megfelelőleg csoportosította, és egyes adatoknak grafikus uton történt kiegyenlítése után megállapította az 5, 10, 15, . . . 45, 50 *cm* átlagos mellmagassági átmérőjű fák által alkotott faállományok szabályos vastagsági összetételét (3. sz. kimutatás) és fatömegét. A fatömeg kiszámítása céljából nem döntött átlagos törzseket, hanem az előbbi tanulmányaiban (lásd az Erd. Kísérletek 1906. és 1907-iki évfolyamait) megszerkesztett eszményi átlagos törzsekről vett azokat az adatokat alkalmazta a számításnál, amelyek a dolgozathoz mellékelte 1. sz. kimutatásban vannak feltüntetve.

Az élő fatömeg mellett (1. a 7. sz. kimutatást), ugyancsak grafikus eljárás igénybevételével, megállapította a kiszáradt fák fatömegét is (6. sz. kimutatás) s a végső eredményeket a 9. számú kimutatásba foglalta össze, amelyekben ki van mutatva a 20, 25, 30, . . . 150, 155 éves faállományokra nézve holdanként: az élő faállomány fatömege, folyó és átlagos növekvése, a faállomány keletkezése óta kiszáradt fák fatömege, ennek a fatömegnek az évi emelkedése, végül az összes fatömeg s ennek folyó és átlagos növekvése. Nem egyéb ez a kimutatás, mint olyan fatermési tábla, amelyben az adatok nincsenek termőhelyi osztályok szerint elkülönítve, hanem csupán egy, átlagos termőhelyi osztály szerepel.

Ezekben foglalható össze röviden a dolgozat lényege. De emellett a dolgozat, amikor a számokból levonja a következtetéseket, sok, részint az erdőbecslés körébe vágó, részint más természetű kérdésre is kiterjeszkedik.

El kell ismernünk, hogy a szerző a dolgozatának alapját tevő adatok összegyűjtésével és az összegyűjtött adathalmaz feldolgozásával derekas munkát végzett. Fáradságos munkájáért annyival inkább is különös elismerést érdemel, mert amikor a szerinte őserdőjellegű luczfenyvesek összetételében kétségkívül létező szabályszerűségeket felderíteni igyekszik, új csapáson jár, amennyiben azt a rendszert követi és fejleszti tovább, amelyet Fekete Lajos a Vepor-hegységben levő luczfenyvesekről s később az ungmegyei bükkösökről az Erdészeti Kísérletek 1901., 1902. és 1906. évi folyamaiban megjelent tanulmányaiban állított fel.

A következtetések levonásánál és a tanulmány keretébe felvett egyes más

kérdések tárgyalásánál azonban nézetünk szerint sok tekintetben téves uton jár a szerző. Így mindjárt tévesnek kell jelezniünk azt az állítását, amely szerint az őserdő „rendszerint egykoru, egyenletes faállománnyal bir“ s „életrekelése és elmulása közel egy időre esik“.

Vannak ugyan az őserdőkben is, kivált az ősluczfenyvesekben, egyes, kisebb-nagyobb kiterjedésű, néha 1—200 k. holdra menő olyan területek, amelyeknek a faállománya egyenlő vagy közel egyenlő koru. Az ilyen egyenletes avagy egyenletesnek látszó faállományok rendszerint az ősluczokban is elég gyakori széltörések avagy erdőégések helyén jöttek létre, ahol a faállomány korbéli átalakulása a szél avagy a tűz közbejöttével aránylag rövid idő alatt megvége. De egyebütt a faállomány felújulása törzsenként avagy törzscsoportonként történik s ugyszólván folytonos. Az őserdőknek a jellegét tehát nem az imitt-amott előforduló egyenlő vagy közel egyenlőkoru, hanem éppen a vegyeskoru faállományok adják meg s így nem igen szólhatunk egyenlőkoru őserdőről, legfeljebb az őserdőknek kisebb-nagyobb, egyenlőkoru részeiről. Erre nézve a többek között az Erdészeti Lapok 1899. évi folyamának 127. és következő lapjain foglalt közleményre utalunk.

Hogy ezzel ellentétes állítását bebizonyítsa a szerző, elsősorban is az általa kitüzött mintaterék faállományainak számos ledöntött törzs nyomán megállapított, valószínűs korára kellene hivatkoznia. Ilyen adatok azonban nem találhatóak sem a bírálat alatt lévő művecskében, sem annak mellékletein. De ha gondosan megvizsgálta s tényleg egyenlőnek találta volna is az egyes mintatereken a faállomány korát, ez sem birna feltétlen bizonyító erővel, már csak azért sem, mert (legalább előttiünk) nem bizonyos, hogy a vizsgálat alá vett erdők tényleg szorosabb értelemben vett őserdők-e? És ha valóssággal ilyen őserdők volnának is, nincs kizárva, hogy a szerző a mintaterék kiválasztásánál éppen az olyan egyenletes kinézésű faállományokat kereste fel, aminők, amint említettük, az ősluczokban is mindenfelé előfordulnak akkora kiterjedésben, hogy bennük $\frac{1}{4}$ kat. holdas próbateret ki lehessen tűzni (a szerző mintateréi ugyanis 3 kivételével nem haladják meg az $\frac{1}{4}$ kat. holdat).

Egyébiránt magában a dolgozatban is találunk alapot arra, hogy kétségbevonjuk a mintaterék faállományainak egykorúságát. Így pl. a szerző a kézirat 13. lapján azt mondja, hogy a faállomány magtermőkorának és természetes uton való felújulásának a kezdete a 26·9 cm. átlagos mellmagassági átmérőnek megfelelő 75—80 évek közé esik s ezután a fiatalos „fokról-fokra inkább elfoglalja a talajt“. A kézirat 27. lapján pedig ez áll: „átlagosan 200—210-ik életévében tűnik el a régi erdő utolsó fája is, mikor annak helyén az 54 cm. átlagos vastagságnál megtelepedett, tehát 30—40 éves új erdő áll“. Eszerint a szerző által közel egyenlőkorunak mondott új faállomány az előbbi faállománynak 75—80 éves korától 170—180 éves koráig, vagyis mintegy 95—100 év alatt jött létre. Mi következik ebből? Az, hogy 95—100 évnyi különbségnek kell lennie az egyes fák korában is s így a faállomány nem lehet egyenlő avagy közel egyenlő koru.

Kétkedéssel kell fogadnunk szerzőnek azt az állítását is, hogy „őserdő adja a legnagyobb fahozamot és ha módunkban van ilyen keretben a nem

férő faegyedeket, kiszáradásukat éppen csak megelőzve felhasználni, az erdőgazdaságnak ez lenne az ideálisan legbelterjesebb alakja". (38. lap.)

Azt a véleményét, hogy az őserdő összes fahozama nagyobb mint a szakszerűleg gyéritett erdőé, szerző arra a feltevésre alapítja, hogy a gyérités útján megritkított faállomány nem bír a talajból annyi táplálékot felvenni és tömegének gyarapítására fordítani, mint az érintetlen őserdő, ahol a talaj állandóan a lehető legnagyobb fakészlettel van borítva (a faállomány korához mérten?) s annak termőerejéből a fák tömegük gyarapítására a lehető legnagyobb mennyiséget veszik fel. Bár nem tartjuk teljesen valószínűnek az összes fatömegprodukcióna vonatkozó ezt az állítást, nem helyezkedünk szembe vele egész határozottsággal, mivel ennek az ellenkezője nincs még minden kétséget kizárólag bebizonyítva. Semmi esetre sem tehetjük azonban magunkévá azt a felfogást, mintha a legbelterjesebb, legideálisabb erdőgazdaság az az őserdőszerű gazdaság volna, amelynél a faállományból csak az elhaló fákat használjuk ki előhasználatképpen. Szerző itt megfeledezik arról, hogy manapság nem annyira minél nagyobb, mint minél értékesebb fatömeg nyerése a főcélja úgyszólván minden rendszeres erdőgazdaságnak. Már pedig alig hiszünk, hogy ne értene egyet velünk a szerző is abban, hogy az élő fák egy részére is kiterjedő rendszeres gyéritések alkalmazása mellett mégis csak értékesebb faállományokat nevelhetünk s az erdőből több jövedelmet nyerhetünk, mint abban az esetben, ha csupán a kiszáradt és a száradásnak indult fákat távolítjuk el, amelyek a többi fa fejlődését már amúgy sem hátráltatnák.

Nagy tévedésbe esik a szerző akkor is, amidőn azt a szabályt állítja fel, hogy az egy holdra kiszámított körlapösszeg a próbatér nagyságának emelkedésével bizonyos *határozott arány szerint* csökken (l. a kézirat 10. és 11. lapjait). Ezt a kissé merész következtetést egyszerűen abból meríti, hogy egyik 400 □-öli kiterjedésű próbatéren a holdankénti körlapösszeget 11·40%-al kevesebbnek találta, mint egy másik 100 □-ölnyi próbatéren, holott a fák átlagos vastagsága mindkét területen közel egyenlő volt. A holdankénti körlapösszegekben mutatkozó különbség itt természetes következménye annak, hogy a faállomány a nagyobb próbatéren nem volt, nem lehetett egész kiterjedésében olyan szép, mint az esetleg néhány kiválóan tömegdus facsoportot magában foglaló 100 □-öles próbatéren, amelyet éppen tulságos kicsiny kiterjedésénél fogva tulajdonképpen ki is kellett volna hagyni a sorozatból. Ha a 100 □-öles próbatéret a helyszínén egy kat. holdra bővítette volna ki a szerző, a körlapösszeg aránylag még kevesebb lett volna, de az így nyert adatokból határozott szabályt állítani fel, nézetünk szerint elhibázott dolog.

A dolgozatban még több olyan állítás is van, amely legalább is magyarázatra, illetőleg bizonyításra szorul. Ilyen pl. a kézirat 2. lapján olvasható ez az állítás: „gyéritett erdőkből sorozatot képezni egyáltalában nem lehet“, mert itt a növekvési szabályok „az emberi tevékenység közreműködése által végleg eltűntek“. Vagy tovább ugyanazon a lapon: „azonos keletkezési és fejlődési erdők kizárólag csakis az őserdők“. Tévedésen alapulhat a 19. lapon levő az a kifejezés, hogy „a gyakorlatban egy átlagvastagsággal dolgozunk“, mert hisz ma — legalább tudtunkkal — még erdőrendezési célból történő fatömegbecsléseknél is általában, legalább is két vastagsági osztályt szokás alakítani. Mindazáltal

helyes az az állítása, hogy abban az esetben, ha az egész faállományt csak egyetlen próbafa alapul vételével állapítjuk meg, nem kapunk teljesen megbízható eredményt.

Bővebb magyarázatot óhajtánánk arról is, hogy milyen alapon hozza összefüggésbe a szerző a fatömeg apadását a faállomány súlyával? (32. és 33. lap.)

Nem helyeselhetjük, hogy a „vágás-érettség“ szót a faállománynak arra a korára alkalmazza a szerző, amelyen túl a fatömeg apadni kezd (lásd pl. a 4. és 32. lapokon), mivel ezt a szót, illetőleg a „vágásra érett“ kifejezést már az erdőrendezéstan foglalta le.

Ezek volnának a lényegesebb észrevételeink a dolgozat tartalmára nézve. De ezenkívül megjegyzést kell tennünk a mű belső szerkezetét és irányát illetőleg is, amelyeket szintén nem mondhatunk kifogástalannak. Ebben a tekintetben lényeges hibája a dolgozatnak, hogy sem anyagának elrendezése nem eléggé könnyen áttekinthető, sem pedig stílusa nem eléggé világos. A kapcsolat az egyes részek között laza. Kifejezései sok helyen homályosak. Szükszavu az olyan dolgok tárgyalásánál, amelyeknek megértéséhez bővebb magyarázat volna szükséges még az olyan szakemberek részére is, akik hasonló tudományos kérdésekkel többen foglalkoznak, mint a szakközönség tulnyomó része.

Mindeme hiányok mellett is a mű határozottan általános tudományos értékkel bír és nézetünk szerint jutalomra érdemes. Mielőtt azonban közöltetnék, akár az Erdészeti Lapokban, akár az „Erdészeti Kísérletek“-ben, ahova tartalmánál fogva inkább való, annyival inkább, mert itt jelent meg a vele összefüggő két első dolgozat is: annak fenti észrevételeink figyelembevételével leendő átdolgozását illetőleg módosítását vélnök szükségesnek. Kivánatosnak tartanók egyuttal, hogy a dolgozat címében „Az erdő tartalma és növekvése“ helyébe „A faállomány viszonyai“ irassék.

Selmeczbányán, 1908. évi szeptember hóban.

Fekete Lajos,

Muzsnay Géza.

Tekintetes Igazgató-Választmány!

„A ház ne legyen soha maga a cél stb.“ jeligéjü és az erdőőri lakók építésének kérdését tárgyaló munka bírálatára nyert megbízatásunkban eljárván, tisztelettel jelentjük, hogy a munkát, mely a kérdést teljes egészében felölelni kívánja, a kitűzött cél szolgálatára alkalmasnak nem találjuk.

Nem tárgyalja ugyanis a kérdést oly sokoldaluan és olyan értelemben, hogy az mint pályadíjnyertes munka az Országos Erdészeti Egyesület kiadványaként a kérdést felölelőleg a magyar erdőgazdaságban országos és sikeres célt szolgáljon.

A magyar erdők a sík föld futóhomokjától a havasok alatt elterülő fás régiókig, tehát különböző topografiai körülmények folytán annyira elütő viszonyok között terülnek el, hogy az író, aki e fontos és megoldásra valóban annyira égetően sürgős kérdést egy munkában tárgyalni kívánja, sem nem generálizálhat, sem az egyoldalúság hibájába nem eshet.

Éles szemmel és az ország erdőgazdasági viszonyainak feltételezett ismerete

révén kellő körültekintéssel kell kiválasztania azokat a gazdasági típusokat, amelyek céljaira hazánkban erdőéri lakok szükségesek, és e típusok szemmel tartása mellett kell tárgyalnia e kérdést általában és részletesen. És ezek szerint kell megalkotnia azokat a tervváltozatokat, amelyek a viszonyok szerint alkalmazhatók.

Ennek konstatálása után bizonyára joggal felhozhatja bárki, hogy ez csak nagyobb terjedelmű munka keretében oldható meg; pedig ilyent a jelen pályázat révén, annak természetéből folyólag várni és így követelni sem lehet. Ezt mi magunk is elismerjük, de hozzá is fűzzük azonnal, hogy ilyen természetű pályamunka keretében a célba vett kérdést országos célok szolgálatára és általánosított értelemben és szűkre szabott terjedelemben jó sikerrel megoldani nem is lehet.

Ha a szerző, figyelemmel a pályázat természetére, kiválaszt és megjelöl egy gazdasági típust, amelynek szolgálatára a kérdést egy kisebb munka keretében tárgyalni kívánja és ekként specializáltan fejtegeti tárgyát, még mindig megfelel a pályázat feltételeinek és bizonyára jobb eredményt ér el munkájával. Ő azonban általánosította a kérdést, tehát generalizált célt igyekszik szolgálni, s ezt hiányos egyoldalúsággal teszi, ami a különben tiszteletreméltó igyekezettel és hibái dacára elég hozzáértéssel irt munkáját a kitűzött cél szolgálatára elfogadhatatlanná teszi.

A most említett hibák több esetben lényegesek, és olyanok, melyek a különben is kifogásolt munka rovására esnek.

Szerző az erdőéri lakok helyének megválasztásánál csak a védelem érdekét és azt is csak egyoldalú nézőpontokból tárgyalja. Így például eltekint a házi-lagosan üzött belterjes erdőgazdaság szolgálatából eredő nézőpontoktól, s azokat teljesen mellőzi.

Kifogásolandó, hogy szerző csak fából építendő erdőéri lakokról ír és szinte perhorreszkálja az erdőéri lakoknak kőből vagy téglából való építését, pedig az pl. tölgyrégiókban mellőzhetetlen és egyebütt is sokhelyütt kívánatos.

A családi szobák méreteit 14 m^2 -ben állapítja meg, azzal érvelvén, hogy az erdő környezetében elég jó a levegő, s így a szobák kisméretűek lehetnek. A kincstárnál alkalmazott 20—24 m^2 területtel szemben a szerző részéről javasolt 14 m^2 -es területű szobák oly kicsinyek, hogy azokat a mai higiénikus feltételekkel összeegyeztetni nem lehet.

A tervekben egyébként is vannak lényeges hibák.

Egyik terven a két lakószoba csak a konyhán át közelíthető meg. A kettős erdőéri lagnál az árnyékszék az épületnek majdnem közepén van elhelyezve, ami kellő elszigetelés, szellőztetés, öblítés és világítás híján közegészségi okokból tarthatatlan állapotot teremtene.

Az emeletes erdőéri lagnál fölötté hibás dolog, hogy az erdőörnek csak konyhája van a földszinten, míg lakószobái az emeleten vannak elhelyezve, ami a legtöbbszörre cselédnélküli erdőéri családban a gyermeknevelés és ellátás teendőit igen megnehezítené.

Vannak a terveknek egyéb szerkezeti hibái is, amiket itt felsorolni annál kevésbbe kívánunk, mert előterjesztésünket fölötté hosszadalmassá tenné.

Az előzőkben általánosságban, most pedig részletezésben felsorolt kifogásainkat elégségeseknek tartjuk abbeli tiszteletteljes álláspontunk bizonyításához, hogy a pályamunkát — mely a feladatául tűzött kérdést sikeresen megoldani nem tudja — elfogadni nem lehet.

Budapest, 1908. december hó.

A tek. Igazgató-Válaszmány kész szolgálai

Kaán Károly.

Martján Liviusz.

A bíráló bizottság, amely a részletes bírálatokat dr. Bedő Albert elnöklete alatt összes ülésben is tárgyalta, ezek alapján azt a javaslatot teszi:

1. hogy az igazgató-választmány az 500 K-ás pályadíjat a „Fából készült cukor és spiritusz“ című pályamunkának ítélje oda és annak kiadását a szokásos módon vállalja el azzal a feltétellel, hogy a szerző a bírálatban említett hiányokat pótolja, illetőleg a terjengős elméleti részt megfelelően átdolgozza;

2. hogy az egyik 300 K-ás pályadíjat Bartha Ábelnek „A luczfenyőről“ írt munkájának ítélje oda az abban kifejtett önálló kutatás jutalmazásául, de a nélkül, hogy ezzel a szerző művében foglalt tévedésekkel és kételyre okot adó következtetéseivel magát azonosítaná; a mű kiadására nézve, amennyiben annak első két része az „Erdészeti kísérletek“ című folyóiratban jelent meg, az egyesület részéről intézkedésre nincs szükség.

3. Javasolja továbbá a bizottság, hogy a 3. pályadíjat az igazgató-választmány ne adja ki, hanem az egyelőre létbe helyeztessék, hogy később megállapítandó összegig kiegészítve, egy vagy több pályadíj tüzessék ki erdőtisztai és erdőőri lakok (és melléképületek) magyarázó szöveggel ellátott tervpályázatára, melynek részletes feltételei szintén később lennének megállapítandók.

Az igazgató-választmány a bíráló bizottság javaslatait magáévá teszi és egyuttal Horváth Sándor alelnök indítványára elhatározza, hogy az Erdészeti Kísérletek szerkesztőségét felkéri, hogy amennyiben a 2. pont alatt említett munkát közlendi, ezzel kapcsolatosan a bírálatot is tegye közzé.

VII. Ugyanennek a bizottságnak adta volt ki az igazgató-választmány Földes János m. k. erdőtanácsosnak abbeli ajánlatát, hogy Délmagyarország állami erdészetének történetét a törökök kiűzésétől (1716) a jelen korig megírja. A bizottság ezt az ajánlatot,

tekintettel arra, hogy a függőben lévő megbízások és pályamunkák az egyesület anyagi erejét évek sorára teljesen lekötik s mert az *állami* erdészeti történetének részleges megírására megbízást adni elsősorban nem az egyesület hivatott, nem véli elfogadandónak. Hogy azonban a jövőre nézve a magyar erdőgazdaság történetének megírásához szükségelt okmányok biztosittassanak, a bizottság jónak látná, ha az egyesület a sokszor elkallódó fontos iratok (okmányok, térképek, üzemtervek stb.) megóvása és jegyzékbe foglalása érdekében a földmívelésügyi miniszteriumot és a magánuradalmakat is megkeresné.

Az igazgató-választmány ily értelemben határoz.

VIII. A mezőgazdasági enciklopédia megírásával az igazgató-választmány *Krippel* Móricz főiskolai tanárt bizza meg.

IX. *Térfi* Béla elkészítette az Erdészeti Lapokban eddig megjelent Egyesületi Közlemények tárgymutatóját, mint az Erdészeti Lapok indexének önálló részét.

Kiadatik a már régebben kijelölt bíráló bizottságnak.

X. A Deák Ferencz-alapítvány 1909. és 1910. évi kamatainak hovaforrására nézve a kiküldött bizottság a következő javaslatot teszi.

Tekintetes Igazgató-Választmány!

A tekintetes Igazgató Választmánynak folyó évi október hó 24-én tartott ülésén hozott határozata értelmében folyó évi 1754. szám alatt hozzánk intézett felhívásra a Deák Ferencz-alapítvány 1909. évi kamatainak hovaforrása iránt javaslatunkat az alábbiakban van szerencsénk előterjeszteni.

Hazai erdőgazdaságunk fejlődésével hovatovább mindinkább előtérbe lép annak a szükségessége, hogy az erdész megfelelő kereskedelmi ismeretekkel bírjon. Különösen a házi kezelésre való fokozatos áttérés egyenesen meg is követeli, hogy az erdész a fa termelésénél, választékokra s esetleg félgyártmányokká való feldolgoztatásánál a fapiacz igényeihez teljes mértékben alkalmazkodni tudjon s hogy a fának és az abból termelt választékoknak avagy félgyártmányoknak az értékét ne csupán az erdőbirtokos, hanem a fakereskedő szempontjából is meg tudja ítélni. Sok esetben — így pl. amikor hiányzik az egészséges verseny a faértékesítésnél — éppen a házi kezelésből kifolyólag elkerülhetetlenné válhatik, hogy az erdész maga keresse az érintkezést a fa közvetlen fogyasztóival s maga végezze azokat a teendőket is, amelyeket más körülmények között a fakereskedő szokott végezni. Sőt állandóan az erdész feladata lehet az ilyen teendők végzése, különösen a magánerdőknél, ha a birtokos maga tart igényt arra a vállalkozói nyereségre, amely addig a fakereskedőnek jutott.

Mindezeknél fogva, úgy véljük, nagy szolgálatot tenne az Országos Erdészeti Egyesület a hazai erdőgazdaságnak azzal, ha a Deák Ferencz alapítvány 1909. évi kamatait *olyan mű megírására fordítaná, amely a hazai erdészet igényeinek megfelelően rendszeresen tárgyalná azokat a kereskedelmi ismereteket, amelyekre az erdésznek szüksége van.*

Ennek a műnek nézetünk szerint ki kellene terjednie: a legszükségesebb általános kereskedelmi ismeretekre; a fakereskedelemben szokásos faválasztékok és félgyártmányok ismertetésére fafajonként, különös tekintettel azoknak méretek és minőség szerint való osztályozására s a fának kereskedelmi szempontból legelőnyösebb feldolgozására; Magyarország faiparának rövid ismertetésére; a fakereskedelmi földrajzra s ennek keretében a nagyobb hazai és külföldi fapiaczkok, illetve világpiaczkok ismertetésére; belső, valamint a külfölddel való faforgalmunkra s az erre, valamint a hazai fafogyasztásra vonatkozó statisztikára; a különböző szállítási eszközöknek a fakereskedelem szempontjából való tárgyalására s ezzel kapcsolatban a vasuti és hajózási tarifákra; a külfölddel fennálló kereskedelmi szerződéseknek a fakereskedelmet érintő részeire; a nevezetesebb bel- és külföldi fapiaczkokon, illetve tőzsdéken fennálló fakereskedelmi szokásokra (usance-ok); költségvetések készítésére és a fa tőértékének helyes leszámaztatására; az áralakulásra befolyással lévő tényezőkre; a fakereskedelemben alkalmazott bel- és külföldi mértékekre és köbözési eljárásokra; az adásvétel különböző alakjaira és módozataira s ezzel kapcsolatban a szokásos fizetési feltételekre; a fakereskedelmi ügyvitelre, könyvvitelre és levelezésre; a fakereskedelmet közelebbről érintő fontosabb hazai törvények és rendeletek rövid ismertetésére; a munkáskérdésre a fakereskedelem szempontjából, az ipari célokra szolgáló erdei melléktermékekkel (cserző kéreg, egyéb cserző anyagok stb.) való kereskedelemre stb.

Ehhez képest tisztelettel indítványozzuk, hogy a tekintetes Igazgató-Választmány a munka tartalmára vonatkozó fenti vázlatos tervezetnek beható megvizsgálása és a szükséghez képest leendő esetleges módosítása, illetőleg kiegészítése után a folyó évi közgyűlésnek a szóban levő munka megírására nézve tegyen javaslatot.

Megjegyezzük, hogy mivel a meglehetősen terjedelmesnek ígérkező munka szerzőjének megjutalmazására a Deák Ferencz-alapítvány 1909. évi kamatai aligha lesznek elegendők, ezek az alapítvány 1910. évi kamataiból, esetleg a megelőző évekből felhasználatlanul maradt kamatokból *2000 koronára volnának kiegészítendőek.*

Selmeczbánya, 1908. évi november hó 30-án.

Fekete Lajos, Vadas Jenő, Muzsnay Géza.

Ezen jelentéssel kapcsolatosan *Téglás Károly* vál. tag lemond a faeladási szerződésekre vonatkozólag régebben kapott megbizásról, amelynek jelen szolgálati viszonyai között eleget nem tehet, de különben is ez az újabb pályakérdés, ha elfogadtatik, az ő megbizását is felöleli.

Az igazgató-választmány beható eszmecsere után sajnálattal veszi tudomásul Téglás Károly elhatározását és a bizottság által javasolt pályázatra a Deák Ferencz-alapítvány 1909. és 1910. évi kamatait, valamint a Téglás visszalépése következtében szabaddá váló 200 K-t, összesen tehát 2400 K-t tüzi ki pályadíjként. Egyben a kiírandó pályázat részletes szövegének megállapítására a kiküldött bizottságot és Téglás Károly vál. tagot kéri fel.

XI. A titkár bemutatja egy magát megnevezni nem kívánó egyesületi tagnak indítványát egy erdészeti illetékkiszabás ügyében.

Az igazgató-választmány névtelen indítványt elvi okokból nem vesz tárgyalás alá.

XII. A magyar vasművek és gépgyárak országos egyesülete hosszabb átiratban a nagyon megszorított kisebb kiállítások ellen foglal állást.

Tudomásul szolgál.

XIII. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület értesít, hogy az egyesületnek az erdei vasutak szabványaira vonatkozó 1906. évi felterjesztését a maga részéről is pártolta.

Minthogy erre nézve a kereskedelemügyi miniszter még 1907-ben kielégítő választ adott, a Gazdasági Egyesület elkésett támogatása egyszerűen tudomásul vétetik.

XIV. A budapesti egyetemi természettudományi szövetség kéri, hogy az Erdészeti Lapok részére ingyen megindíttassanak.

Engedélyeztetik.

XV. A titkár kéri, hogy íróasztalán telefonmellékállomást rendeztethessen be, mivel délelőtt, amikor egyedül van az irodában, a harmadik szobában levő telefon ellátása igen terhes dolog.

Teljesítetik.

XVI. Új tagokként felvétetnek:

a) Alapító tagnak 300 K-val kötelezvényben gróf *Zichy* Ödön földbirtokos, aj. *Cserny Győző*.

b) Rendes tagnak: *Bacsilla* Lajos m. k. erdőgyakornok, aj. a titkár; *Dénes* Zoltán m. k. erdőgyakornok, aj. *Béky* Albert; *Krause* Ágoston, főiskolai hallgató, aj. *Farkas* Pál; *Michaelis* Fróbert urad. erdész, aj. *Witting* Emil; *Schlosser* István m. k.

főerdész, aj. Tichy Kálmán és Martian Livius; *Stumpf*ol Ernő m. k. erdőgyakornok, aj. Révay Antal; *Tarcsányi* Kálmán m. k. erdőgyakornok, aj. Sümegh Ignác.

XVII. Néhai Bérczi Márton alapító tagsági jogait az igazgatóválasztmány az alapszabályok értelmében annak fiára, Bérczi Béla rendes tagra ruházta át.

K. m. f.

Bund Károly s. k.,
titkár.

Dr. Bedő Albert s. k.
I. alelnök.

Hitelesítésül:

Horváth Sándor s. k.
II. alelnök.

Sóltz Gyula s. k.
vál. tag.

IRODALOM.

I. Lapszemle.

A házigomba elleni védekezésnek egy új módjáról olvasunk a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesítőjének m. é. 41. számában. A védekezés Falk Richárd német vegyésznek azon a megfigyelésén alapszik, hogy a házigomba (*Merulius lacrimans*) — 6° C.-nál alacsonyabb és $+28^{\circ}$ C.-nál magasabb hőmérsék mellett életképességét csakhamar elveszti. Gyakorlati uton csak a magasfoku hő hatása van beigazolva.

Egy földszinti lakás alatt a pinczében mosókonyha volt, amelynek gőzei a boltozaton és falakon keresztül a földszinti lakás padlóhoz, ajtóbéléseihez és borításához kerültek és a már nyers anyagában fertőzött fában — bár az az elhelyezéskor teljesen száraz és kifogástalan volt — a házigomba csiráit életre keltették. Rövid néhány hónap alatt a lakás vakpadlójának egész felületén elterjedt a gomba, amely ezenkívül az ácsatokokon fölhúzódva, az összes asztalosmunkákat elpusztulással fenyegette. Falk a pinczében a mosókonyhába hatalmas kokszedreket helyezett el, amelyekben tíz órán keresztül erős koksztűzet élesztett és közben úgy a pinczében a mosókonyha ajtait és ablakait, mint a föllette lévő földszinti lakás összes nyílásait elzárta. A fűtés meg-

kezdése után néhány órával a mosókonyhában körülbelül 60 fokra emelkedett a hőmérséklet és ugyanakkor a fölötte levő lakásban 40 fok melegezt sikerült elérni. Kilencz órai tüzelés után a kokszevedreket leszerelték és a fertőzött faanyagokat néhány helyen megvizsgálták. Már ez alkalommal tapasztalták, hogy a gombatelepeknek jellemző fülledt szaga teljesen megszűnt. Megjelölték a fafelületeken a gombafoltok határát és a kifűtés után négy héttel megejtett második vizsgálat beigazolta, hogy az összes fertőzött részeken megszűnt a gomba életképessége. A különben igen gyorsan haladó fátyolszerű mycelium egyáltalában nem terjedt tovább, holott annak, hogyha életképes maradt volna, négy hét alatt több decziméterrel kellett volna az előbbi határon túlmennie.

Amint tehát látszik, a magas temperaturában a házigombának kitűnő elpusztítóját sikerült megtalálni, amely amellet semminemű komplikációval sem jár, mert hiszen egy fertőzött lakásnak 40 fokra való fölfűtése még a rendes kályhák útján is megtörténhetik és így még a butoroknak megromlását sem involválja. Falk már most a másik véglettel, a —6 fokon aluli hőmérséklettel óhajt kísérletet tenni és a téli hónapokban több gombával fertőzött helyiséget szándékozik órák hosszat a fagynak kitenni, amikor, ha az általa megállapított temperatura-határok helyesek, a gombának épp úgy el kellene pusztulnia, mint az a kifűtésnél történt.

A magyar államvasutak talpfatelítő-telepeiről irt *Fái* László mérnök rövid ismertetést a Vasuti és Hajózási Hetilap m. é. 52. számában. Az államvasutak hálózatuk kifejlesztésénél óriási mennyiségű tölgytalpfát fogyasztottak, ujabban azonban, a tölgyesek megfogyása és fájuk nagy áremelkedése következtében mindinkább a bükktalpfák alkalmazására térnek át, amelyeket, bár kisebb mennyiségben, már mintegy 20 év óta használnak. Mig azonban 1902-ig csupán a csekély tartósságot nyújtó horganychloridtelítés volt gyakorlatban, azóta a kőszénkátrányolajjal való telítésre tértek át.

Ezidőszerint államvasuti telítőtelepek állanak fenn Perecsényben, (Ung megye), Nagyenyeden, Mezőtelegden és Novskán. Az ötödik telep Arad mellett, Sofronyán épül; ez év közepén ez a legújabb

telítőtelep is üzembe lép. Az öt telep összesen évi 1·5—1·7 millió talpfa telítésére van berendezve s az államvasutak, melyek 1907-ig talpfaszükségletüknek alig 20%-át fedezték bükkfából, 1910-től kezdve valószínűleg már 65—70% bükkfalpfát fognak használni.

Közelebbről a szerző a mezőtelegdi telítőtelepet írja le s azt két képben be is mutatja. E leírásból idézzük a következőket:

A 24 kat. hold kiterjedésű területre az állomásról iparvágány vezet, melyből a telepen még két vágány ágazik ki. E fővágányok között húzódnak a keskeny kezelő vágányok, amelyeken a kengyelkocsik mozognak. A talpfákat, miután megkapacsolták, ezekre az utóbbiakra rakják és lemérlegelés után a kocsival együtt betolják a telítőkazánokba. A három telítőkazán mindegyikébe 3—3, talpfákkal megrakott kengyelkocsi fér és egy-egy kazán egyszerre körülbelül 100 talpfát fogad be. A kazánok alatt a földbe sülyesztve egy főtartány van, ahova az olajat a telítőépületen kívül álló nagy olajtartányokból szivattyúzzák be a megfelelő keverő és előmelegítő tartányokon át. Miután a talpfákkal megrakott kengyelkocsikat a telítőkazánokba betolták, a kazánt légmentesen lezárják és a kazánok alatti főtartányból annyi olajat szivatnak fel a kazánba, hogy az a talpfákat ellepje. Ezután megkezdődik az olaj felmelegítése olyképen, hogy a kazán aljából egy szivattyu olajat szív el, keresztülhajtja egy fűtőkigyózaton, ahonnan az a kazánokba felül ismét visszaömlik. Így az olaj 110—120° C-ra felmelegszik, felhevíti a fát is és az abban levő vizet elpárolgásra kényszeríti. Állandó gyöngye légszivattyúzás mellett az elpárolgó vizgőzőket elvezetik és egy hűtőkészülékben összegyűjtik, ahol az megmérhető. Ez a művelet 2—6 óráig tart a fa nedvességéhez képest. Ezután a kazánból az olajat leeresztik és erős vákuum mellett a fában még visszamaradt vizgőzőket kiszivattyúzzák. Végül a kazánt olajjal ismét megtöltik és az olajnyomó szivattyúval olajnak folytonos utánpréselése mellett 8—10 atmoszféra-nyomást állítanak elő, amely mellett az olaj a talpfákba behatol. Ezt addig folytatják, míg a talpfák olajjal teljesen átitatódnak. Ennek befejeztével az olajat leeresztik, a kazánt kinyitják, a kengyelkocsikat kigördítik, újból lemérlegelik és a telített talpfákat lerakják. Emellett az eljárás mellett a 2·70 m hosszú talpfa átlag 30 kg, a 2·50 m hosszú talpfa 25 kg, a 2·20 m hosszú talpfa 20 kg olajat vesz fel. Az

igy telített talpfák kitünően beváltak. Nyolcz év után alig volt kicserélés, holott ennyi idő alatt a tölgytalpfáknak már több mint 50⁰/₀-a, a cinkchloriddal telített bükkfalpfáknak pedig több mint 70⁰/₀-a került kicserélés alá.

II. A könyvpiacz ujabb termékei.

Dr. Szabó Tamás: A gazdasági eseléd és bérlevele. Budapest, 1908. Franklin Társulat. Ára 30 f.

Kodolányi Antal: Mezőgazdasági munkák és teendők hónapról-hónapra. Budapest, 1909. Pátria irodalmi vállalat. Ára 3 K.

Az 1909. évben eladásra bejelentett faanyagok kimutatása XVI. évfolyam. Budapest 1908. A földmivelésügyi miniszter kiadványa.

Mayr Henrik dr.: Waldbau auf naturgesetzlicher Grundlage. Berlin, 1909. Parey Pál kiadása. Ára 18 K.

Soraner: Handbuch der Pflanzenkrankheiten. I. kötet. III. kiadás. Berlin, 1909. Parcy Pál kiadása. Ára 43 K 20 f.

Hermann Ottó: A madarak hasznáról és káráról. Budapest, 1908. A földmiv. min. kiadása. III. bővített kiadás. Ára 1 K.

Schuster Vilmos: Wertschätzung der Vögel. Stuttgart, 1906. Köhler Jenő kiadása. 1 K 50 f.

KÜLÖNFÉLÉK.

Az Állami Tisztviselők Országos Egyesületének erdészeti szakbizottsága f. hó 11-én alakult meg Budapesten, egyelőre ideiglenesen. Az Állami Tisztviselők Országos Egyesülete ugyanis e bizottságba Rónay Antal min. tanácsost, Szenes József főerdőtanácsost, Bokor Róbert, Földes János, Merényi Gyula és Párnai Attila erdőtanácsosokat, valamint Keleti Lajos m. k. erdőmestert kérte volt fel, kik Szenes József és Bokor Róbert kivételével, akik elmaradásukat kimentették, az említett napon Budapesten összegyűltek, de az elnöklő Rónay Antal min. tanácsos indítványára úgy határoztak, hogy a bizottságban az államerdészeti szolgálat minden ága képviselve nem lévén s ebből elkerülendő ellentétek származhatván, csak ideiglenesen alakulnak meg és elnökké *Rónay Antal* min. tanácsost, jegyzővé *Keleti Lajos* erdőmestert választják.

Földes János javasolta ezután, hogy a bizottság minden szolgálati ág képviselőiből és valamivel nagyobb számú taggal alakíttassék meg, mert 7 tagsági hely nem elegendő.

A bizottság ezen indítvány alapján felkérte az elnököt, hogy szerezzé be az Állami Tisztviselők Országos Egyesületébe belépett erdőtiszték névjegyzékét, a többiek belépése iránt tegye meg az előkészítő lépéseket és tegyen javaslatot az egyesületnek az erdészeti szakbizottság végleges megalakítására nézve.

A földmivelésügyi miniszterium ügybeosztása f. év elejével, az erdészeti főosztályokat illetőleg annyiban változott, hogy a Nagy Vincze erdőigazgató vezetése alatt álló I/B. 3. ügyosztály hatásköre kibővült, amennyiben jövőre a miniszterium kebelében felmerülő összes horvát-szlavonországi ügyekben, tehát pl. vizrajzi és állategészségügyi kérdésekben is, véleményt fog adni a társosztályoknak. Hallomás szerint ez adja magyarázatát annak, hogy ebben az osztályban egy még betöltendő segédtitkári állás és egy már betöltött min. segédfogalmazói állás szervezetett. Remélhetőleg ezen állások betöltői kizárólag az ügyosztály nem erdészeti ügyeivel fognak foglalkozni s nem lesz az ügyrendnek ez a változása az a rész, amelyen az erdészeti ügykörbe a jogi képzettségűek bevonulnak. Erre nézve egyébként megnyugtató nyilatkozatot hallottunk. A beosztott segédfogalmazó egyuttal a II/A. főosztályban (lótenyésztés) is teljesít szolgálatot.

Késői sajmeggy (*Prunus serotina*). Azon fanemek közül, melyekkel a külföldön kísérletek és telepítések eszközöltetnek, szakkörökben a *Prunus serotinát* az erdőgazdaságban leendő alkalmazásra igen melegen ajánlják. Mivel ezen fanem hazánkban még nem igen ismeretes és tudomásom szerint csak a selmeczbányai erdészeti főiskola növényteni kertjében található egynéhány példány, annál nagyobb figyelmet érdemelnek azon telepítések, melyek a néhai József főherceg nevét viselő gödöllői kísérleti telepen a gödöllői m. kir. erdőhivatal szakszerű vezetése alatt eszközöltettek ezen fanemmel, és amelyek ma már meglehetősen bő adatokat szolgáltatnak ezen fanem magaviseletéről és az erdőgazdaságban való alkalmazhatóságáról.

Az 1902-ik év tavaszán kiültetett, külföldön vásárolt kétéves csemetékből keletkezett azon csoportokban, melyek 1907 tavaszán felnyesés útján tisztítottak meg és 0·8 zárlatban állanak, mult évi augusztus hó közepén méréseket eszközöltem és azokon 4·4 méter magasságot és 8 *cm* földfeletti vastagságot állapítottam meg átlagban, a koronát pedig a fürtökben lelógó sötét piros színű, borsónagyságu gyümölcscsel gazdagon megrakva találtam. Sőt mult évi magtermésről önvetülés útján keletkezett csemetékre is akadtam, melyek bizonyítékul szolgálnak arra nézve, hogy ezen fának fiatal korban termelt és már augusztus végével érett magja teljes csiraképességgel bír és ősszel elvetve, következő tavasszal kikel.

A *Prunus serotina* hazája Északamerika, ahol 25—30 *m* magasságra is megnő és mérsékelt éghajlatu viszonyok között mint gyorsnövésű fanem a silányabb minőségű talajon is elég jól tenyészik. Ezt az állítást a gödöllői kísérleti telepen elért eredmény tökéletesen igazolja, mert ezen telep Magyarország első tenyészővében fekszik, és részint sivár homok, részint homokos agyagtalajjal bír, 165 *m* tengerszintfeletti magasságban délnyugat i lejtet képez, a tenyészidő április elejétől szeptember végéig erjed, a legnagyobb hideg — 22° C-ra is leszáll, ennél fogva ezen viszonyok alatt nevelt *Prunus serotina* csemeték hasonló feltűnő kopár területek befásítására, a vágási és ültetési hézagok pótlására ajánlhatók. Előnye ezen fának azon különös tulajdonsága is, hogy fiatal hajtásai keserű aromatikusan ízűek az ágak és kéreg kéksavtartalma miatt, miért is az ültetés a vadragástól ment, és lehetségessé válik, hogy ott, ahol a birtokos a vadtenyésztést szabad területen óhajtja gyakorolni, ezen fanemmel oly tisztások árnyékolhatók be, amelyekben más igénytelen fanemek vadragás miatt felnevelhetők nem volnának. Ezen szempontból indult ki a gödöllői m. kir. erdőhivatal is, midőn el nem mulasztotta, hogy a mult évben beállott meggytermést összegyűjtve, azt az alárendelt erdőgondnokságoknak a kísérletek folytatására szétküldje.

Kallina Károly.

Az apáczelepke folyó évi peterakása. A holicsi cs. és kir. uradalom ádámmajori pagonyában a személyzet által döntött próbatörzseken talált petecsomók és peték számát az alábbi kimutatás foglalja magában.

Az erdőrézsz üzemtervi elnevezése		Egy próbatörzsön talált			A kérdéses erdőrézszben az 1908. év őszén elhelye- zett fészek- oduk száma	J e g y z e t
		pete- csomók	peték	egy pete- csomóban talált peték átlag		
tag	osztág	s z á m a				
12	<i>c</i>	5	125	25		
15	<i>b</i>	4	8	2		
15	<i>c</i>	2	46	23		
15	<i>e</i>	4	128	32		
16	<i>d</i>	9	135	15		
17	<i>f</i>	4	32	8		
17	<i>h</i>	6	102	17		
18	<i>a</i>	12	204	17	3	
18	<i>b</i>	6	78	13	3	
18	<i>d</i>	3	42	14	3	
19	<i>a</i>	7	70	10		Ezen tag „b” osztágában 3 fészekodu
21	<i>a</i>	4	48	12	3	
21	<i>b</i>	3	51	17	3	
21	<i>c</i>	3	121	40	3	
22	<i>a</i>	13	195	15	5	Ezen tag „b” osztágában 5 fészekodu és „e” osztágában 3 fészekodu
24	<i>c</i>	10	140	14	3	
24	<i>d</i>	7	28	4	3	
26	<i>a</i>	2	28	14	3	
26	<i>g</i>	11	177	16	3	
27	<i>a</i>	5	230	46		
30	<i>c</i>	10	372	37		
31	<i>c</i>	10	281	28		
31	<i>e</i>	9	252	28	3	Ezen tag „d” osztágában 3 fészekodu
31	<i>f</i>	4	177	44		
32	<i>f</i>	10	343	34	3	
33	<i>c</i>	16	484	30	3	
34	<i>i</i>	4	73	18		
35	<i>s</i>	3	56	18	2	
36	<i>d</i>	1	13	13		
36	<i>l</i>	4	56	14		
36	<i>m</i>	2	29	14		

Ezen adatokat összehasonlítva a múlt évekkel, határozott javulás mutatkozik. A peték száma feltűnően kevesebb és ezen kisebb számú petének is körülbelül 10⁰/₀-a üres.

Érdekes, hogy azon erdőrészekben, amelyekben a folyó évben legnagyobb volt a rágás, a jövő évben legkevésbé lesznek megtámadva.

Az uradalom 1907. év őszén mintegy 250 drb. fészekodut helyezett el az apáczalepke által megtámadott erdőrészekben. Ennek köszönhető, hogy az eddigelé majdnem kihalt erdő benépesült czinkékkel. A folyó év őszén elhelyezett új fészekoduk száma 60. Ezeknek legnagyobb része a leginkább megtámadott erdőrészekben lett elhelyezve. (Lásd a kimutatást.)

A leginkább megtámadott erdőrészekben az uradalom most végzi az áterdőlést.

Ezen intézkedés, a fészekodvakat lakó czinkék és a már ez évben fellépett hasznos rovarok, valamint a betegségek a jövő évben már remélhetőleg végezni fognak a külföld által annyira rettegett apáczalepkevel.

Matusovits Péter.

A Bóra-féle vasuti kocsikról. A Bóra-féle szabadalmazott iparvasuti alvázás és önműködő csoportfékkel ellátott kocsiból az Aradi és Csanádi Egyesült Vasut 2 darabot elkészített s azokat a saját erdei iparvasutjánál, Gurahonczon üzembe vette, ahol is azok bármikor megtekinthetők.

Az eredmény a várakozásnak és a hozzáfűzött reményeknek teljesen megfelelt. A két összekapcsolt kocsit egy fékező ember egy kézzel játszva fékezi.

100⁰/₀₀ lejtőnél egy fékes 4 kocsit, 50⁰/₀₀-nál 16 kocsit teljes biztonsággal bocsát le. A kocsik fenntartási költsége a régi rendszerekkel szemben 80⁰/₀-kal száll le, munkateljesítménye 30⁰/₀-kal emelkedik.

Az eddigi legjobb fékrendszereknél, jó fékezést feltételezve, egy fékes a fékezésnél 4 kerékre elosztva 4 tonna súly tapadási surlódását tudta csak értékesíteni, míg ezen új rendszerrel 32 kerékre elosztva, 40 tonnát tud fékezni. Tehát 10-szer hatásosabb és gazdaságosabb fékezési eredményt ér el.

Rövidfaszállításra asztallappal, hosszufaszállításra forgózsámo-lyokkal (fergettyü) egyaránt alkalmas.

Aránylag kisebb önsúlyuk és szilárdabb, ellenállóbb szerkeze-tük és rendszerük folytán úgy ló-, mint gőzüzemre egyaránt alkalmasabbak az eddigi rendszerüeknél. A régi rendszereknél a hordképesség az önsúlynak csak háromszorosa volt, ezen új rendszerünél annak hatszorosa. Ezen új rendszerü kocsiknak, a fenti előnyök biztosítása mellett, beszerzési ára a régi rendszereknél nem magasabb.

Ugy a régi, mint ezen új rendszerü kocsiknak rajzokkal ellá-tott ismertető leírását kívánatra bárkinek megküldi Bóra Elemér szabadalomtulajdonos, Gurahonczról.

VÁLTOZÁSOK ÉS KITÜNTETÉSEK AZ ERDÉSZETI SZOLGÁLAT KÖRÉBŐL.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdőtiszti létszámukban be-álló változásokról bennünket levelező-lapon értesíteni sziveskedjenek.)

Pozsony sz. kir. város törvényhatósági bizottsága városi erdőmesterré egy-hangulag *Fehér Pál* városi erdőtisztet választotta.

*

Gróf Nádasdy Tamás bakonyánai hitb. erdőhivatalához *Bárány Károly Etele*, végzett erd. főisk. hallgatót erdőgyakornokká nevezte ki.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Terray Gyula* m. kir. erdészt a tót-sóvári erdőhivataltól a nagybányai főerdőhivatal kerületébe helyezte át s a kapnikbányai erdőgondnokság vezetésével bízta meg.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter a községi stb. erdők kezelésének szol-gálati ágazatánál áthelyezte *Fiedler Jenő* m. kir. erdőgyakornokot Temesvárról Fehérteplomra az ottani m. kir. járási erdőgondnoksághoz.

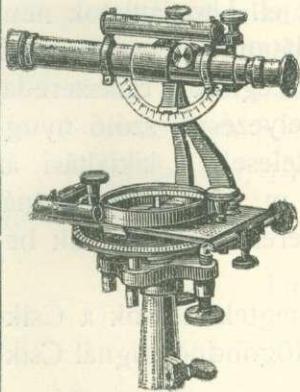

Az „Erdészeti Lapok“ 1909. évi II. füzetének HIRDETÉSEI.

Az ERDÉSZETI LAPOK mellett mérsékelt közlési díjért a lap irányával nem ellenkező hirdetések kiadatnak.

Dijszabás. Kéthasábos szélességben (107 mm) garmond betűvel vagy ennél nagyobb betűfajtaival szedett hirdetés milliméterenkint *a*) faeladási hirdetéseknel 30 fillér, *b*) más hirdetéseknel 20 fillér. Táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfajtaival szedett hirdetések másfélszeres egységárral számíttatnak. Ismételt megjelenés esetén megfelelő árkedvezmény.

Külön mellékletek 25 gramm súlyig 70 koronáért, azontul 25 grammonként 25 koronával magasabb árért mellékeltetnek.

(1. XII. 1)

Egyetemes busszóla-műszereket és erdei busszólákat

optikai távolságméréssel.

Ár 65 frttól felfelé.

Mérő-asztalokat négyésvonalzókkal, mérőszalagokat, faátlatókat, rajzeszközöket, területmérőket (planimeter), valamint mindennemű földmérési műszereket készít a legpontosabb kivitel biztosításával

NEUHÖFER és FIA

csász. és kir. udvari látszerész- és műszergyáros

Wien: raktár: 1., Kohlmarkt 8.,
gyár és iroda: V., Hartmannngasse 5.

Az 1900. évi párisi világlágitáson aranyéremmel
kitüntetve.

Kimerítő illusztrált árjegyzék ingyen és bérmentve.
Javításokat leggyorsabban és legpontosabban teljesít. Mindenféle műszerből készletet tart.

Erdész. Hat-hétezer holdas, részben hitbizományi erdő kezeléséhez keresek sürgősen egy tapintatos, ambiciós, józan, okl. erdészt.

Megkereséseket a kiadóhivatal „Szorgalmas erdész“ jelige alatt továbbít. (2. II. 2.)

Faeladási hirdetmény. A csikszentdomokosi közbirtokosság eladja nyílt árverésen a földmivelési miniszter ur 95430/908. számú rendeletével megadott engedély alapján a Csikmadaras II.

határrészben lévő Kecsebükk és Kisácza nevű erdőrészekben mintegy 553·98 kat. holdon törzsenkénti felvétel alapján kéreg nélkül és a termelési és szállítási apadékok levonásával 129.715 köbméterre becsült luczfenyő haszonfa tömegét.

Megjegyeztetik, hogy az 553·98 holdból a Kisácza erdőségre esik 84·03 kat. hold, a Kecsebükk erdőrésze pedig 469·95 kat. hold. A 129.715 köbméter haszonfából a Kisácza erdőrésze esik 16051, a kecskebükki erdőrésze pedig 113.664 köbméter.

Az összes kikiáltási ár 774.100 korona, azaz hétszázhetvennégyezerszáz korona. Ebből esik a Kisácza erdőrésze 86.700 kor., a kecskebükki erdőrésze pedig 687.400 korona.

Az értékesítés céljából 1909. évi január hó 30-án délután 2 órakor Csikszentdomokos község házában nyilvános szó- és zárt írásbeli versenytárgyalás fog tartatni.

Árverezni lehet mind a két erdőrésze együttesen és külön-külön is. A fatömeg áron alul nem adatik el. Utóajánlatok nem fogadtatnak el. Az írásbeli ajánlatok ellátandók szabályszerű bélyeggel és a kikiáltási ár 10%-át tévő összegnek a csikszeredai kir. adóhivatal pénztárába történt letétbehelyezésről szóló nyugtával. A szóbelileg árverezni kívánók kötelesek a kikiáltási ár 10%-át kitevő bánatpénzt a csikszeredai m. kir. adóhivatalnál letétbe helyezni és a letéti nyugtát az árverező bizottságnak bemutatni.

Az árverési és szerződési feltételek megtekinthetők a Csikszentdomokos község házában és a járási erdőgondnokságnál Csikszeredában.

Csikszentdomokoson, 1908 december hó 13-án.

Kurkó József
jegyző.

(3. II. 2.)

Kurkó Ferencz
elnök.

Pagonyerdész 38 éves, nős, ki 15 évig hercegi erdőgazdaságban sikeresen működött, faértékesítésben, becslésben, termelésben, áterdőlésben, erdőmivvelésben, mindenféle vadászatban, kártékony vad pusztításában, kutyaidomításban, halászatban jártas, 1909 ápr. 1-től mint ilyen Magyarországon keres állást. Ajánlatok *Haasenstein u. Vogler A. G. Breslau G. O. 132* alatt kéretnek.
(4. II. 2.)

Erdőeladás. A biharmegyei „Havasdombrovitza“ község határában fekvő s a „Zerzág“ völgyre hajló mintegy 1026 kat. hold terjedelmű s a természetben is kijelölt tölgy- és bükkerdő összes földfeletti fatömege, mely a nagyváradai latin szertartásu székeskáptalan tulajdonát képezi és „Sólyom“ vasutállomástól körülbelül 25 kilométernyire fekszik, zárt ajánlatok útján leendő eladás alá kerül.

Ezen erdő fatömege 23.115 köbméter tölgy- és 128.949 köbméter bükkfából állónak becsültetett.

A zárt ajánlatok legkésőbb az 1909. évi május hó első napjának déli 12 órájáig nyújtandók be nagyságos és főtisztelendő Bunyitay Vincze dékán-kanonok urnak Nagyváradon s bennük a megajánlott vételár betüvel és számmal pontosan kiírandó s annak legalább tíz százalékát kitevő bánatpénz készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban melléklendő, ugyszintén csatolandó az ajánlathoz az eladási feltételeknek ajánlattevő által tanuk előtt, elfogadólag és kötelezően aláírt egy példánya. Ezen eladási feltételek az eladó uradalom erdőmesteri hivatalában Nagyváradon Sal Ferencz-utca 804. szám alatt beszerezhetők.

Nagyváradon, 1908 december 28-án.

(6. II. 1.)

Török László s. k.,
káptalani erdőmester.

Utánnymás nem díjaztatik.

Erdőgyakornoki pályázati hirdetmény. 146130/1909. — A kir. közalapítványi jerszegei (Krassó-Szörény vm.), vöröskői (Pozsony vm.) és znióváráljai (Turócz vm.) erdőgondnokságoknál megüresedett erdőgyakornoki állásokra évi 1000 K segélydíj, évi 100 K lakbér avagy természetbeni lakás és évi 10 *ürm*³ vegyes kemény hasáb tűzifa, kiküldetéseknel a szabályszerű kilométerpénz és napidíj élvezetével pályázat hirdettetik.

Ezen állásokra pályázók felhivatnak, hogy a selmeczbányai erdészeti főiskola sikeres végzését, továbbá ép és erős testalkatukat, jó látó-, halló- és beszélőképességüket vármegyei főorvos által kiállított bizonyítvánnyal, valamint életkorukról és illetőségükről tanuskodó anyakönyvi kivonattal felszerelt, sajátkezüleg irt és alul-

írott miniszteriumhoz címzett kérvényeiket 1909. évi február hó 15-ig Budapesten, a m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszteriumnál (V. ker., Hold-utca 16. sz.) nyujtsák be.

Budapest, 1908 december hó 16.

(7. II. 1.) *A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium.*

Erdei facsemete eladás

1909. évi tavaszi szállításra.

36000 db	5 éves átiskolázott luczfenyő csemete	<i>Picea excelsa,</i>
21000 "	5 " " jegenyefenyő "	<i>Abies pectin.,</i>
430000 "	3 " molyhostölgy csemete	<i>Quercus pubescens,</i>
1000 "	2 " kocsánytalan tölgycsemete	<i>Quercus sessiliflora,</i>
255000 "	1 " " " " "	" "
1710000 "	2 " kocsányos tölgycsemete	" <i>pedunculata,</i>
310000 "	1 " " " " "	" "
409000 "	3 " erdeifenyő "	<i>Pinus silvestris,</i>
130000 "	2 " " " " "	" "
36000 "	2 " ákác csemete	<i>Robinia pseudoacacia,</i>
180000 "	2 " szilfa "	<i>Ulmus campestris,</i>
10000 "	1 " hársfa "	<i>Tilia grandifolia,</i>
40000 "	1 " " " "	<i>Tilia parvifolia,</i>
129000 "	1 " kóris "	<i>Fraxinus americana.</i>

A csemeték mind *elsőrendű* minőségűek.

Junghans E. erdőgondnoksága Lunkassprie, u. p. Dobrest,
Bihar megye. (5. VI. 2.)

Árverési hirdetmény. 3948/1908. sz. — Szeben megye szászsebesi járáshoz tartozó Kákova község elad a „Marga“ nevű erdejéből 690 k. hold területen található mintegy 1422 m³ haszonfa, 2132 m³ tűzifa és 23.800 drb rudfára becsült tölgyfakészletet nyilvános szóbeli árverésen 1909. évi január 29-én d. e. 9 órakor a szászcsóri körjegyzőség irodájában.

Kikiáltási ár 18.020 K, azaz tizennyolcezerhusz K.

Bánatpénz 10%.

Zárt írásbeli ajánlatok, melyek a fenti bánatpénzt és azon nyilatkozatot tartalmazzák, hogy árverező magát az árverezési feltételeknek aláveti, a szóbeli árverés megkezdéséig elfogadtatnak.

A kikiáltási áron alul a fa nem adatik el.

Az árverési feltételek és becsjegyzék az árverés napjáig a szászcsóri körjegyzőség és szászsebesi m. kir. járási erdőgondnokságnál betekinthesők.

Szászsebes, 1908. évi deczember 22-én.

(8) *M. kir. jár. erdőgondnokság.*

Saját magpergetőjében termelt legmagasabb csiraképességű — **tülevelű magvakat,** ^{kitűnő} ^{minőségű} **lombfamagvakat,** **kocsányos és kocsánytalan tölgymakkot, fűmagvakat,** ^{valamint} **répa,** **here** és egyéb gazdasági magvakat ajánl

FARAGÓ BÉLA

csász. és kir. udvari szállító

magyar magpergető gyára, erdészeti csemetekertjei

ZALAEGRSZEK.

(13. VII. 1.)

Erdészsegédi állás azonnal betöltendő egy felsőmagyarországi uradalom erdőhivatalánál.

Pályázhat oly 18—28 éves, nőtelen, magyar vagy ausztriai honpolgár, ki a magyar erdőri szakiskolát, vagy valamely ausztriai német erdészeti iskolát végzett, a magyar, német nyelvet szóban és írásban, a tót nyelvet szóban bírja; az erdőhivatal, melynek hivatalos nyelve német, német írásbeli munkáinak teljesítésére is alkalmas.

Pályázati kérvények, bizonyítványok másolataival, valamint azon kijelentés, hogy természetbeni fűtött lakás, szokásos utazási

illetményen kívül, mely készpénzfizetésre támasztatik igény, mely utóbbi írásbeli vagy szóbeli megállapodás tárgyát képezné, „Erdészsegéd“ jelige alatt a kiadóhivatalhoz intézendő.

(10. II. 1.)

Winter Gusztáv, főerdész.

Saját telepein nevelt, kitünően fejlődött, erdősítési célra alkalmas tő- és lomblevelű csemetéket, gyümölcsfákat, válogatott fajokban **diszfenyőket, sorfákat, élősvénycsemetéket ajánl**

FARAGÓ BÉLA

cs. és kir. udvari szállító

magyar magpergető gyára, erdészeti csemetetelepei

ZALAEGERSZEG

Alkalmi vétel:

Több millió tölgycsemete 20—150 cm. magasságban,
50,000 darab diszbokor 1½—3 m. magasságban,
20,000 „ diszfenyő ½—3 „ „

(14. VII. 1.)

Feladási hirdetmény. 4152/1908. sz. — Zolna község (Zólyomm.) volt urbéres birtokosságának tulajdonát képező legelőterületen a 70.254/1908. sz. földmivelésügyi miniszteri rendelet alapján kihasználásra kijelölt és egyenkint megszámozott 6352 db erdei fenyőfa, melynek fatömege 1951 tömör köbméter hasznofára és 136 köbméter tűzifára becsültetett.

1909. évi január hó 20-án délelőtt 10 órakor Zolnán a községi bíró házában tartandó írásbeli ajánlatokkal kapcsolatos szóbeli nyilvános árverésen el fog adatni.

Kikiáltási ár 12.040 K, melyen alul a faanyag eladatni nem fog.

Utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Bánatpénz 1204 K.

A részletes árverést és szerződési feltételek, valamint a fák mellmagassági méreteit feltüntető összesítő kimutatás Zolna község birájánál és alulirt járási főszolgabirónál a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők.

Nagyszalotnán, 1908. évi december hó 30-án.

(9) *Főszolgabíró.*

Pályázati hirdetés. 5584/1908. sz. — Alulirott m. kir. erdőhivatal kerületében egy II. oszt. erdőaltiszti, előléptetés esetén egy I-ső, illetve II-od osztályu erdőlegényi állásra pályázat nyittatik.

A II-od osztályu altiszti állással 600 K évi fizetés és 100 K személyi pótlék, természetbeni lakás, vagy annak hiányában törvényszerű lakbér és lakbérpótlék, valamint egyéb rendszeresített illetmények élvezete van összekötve.

Az ezen állásra pályázók az 1879. évi XXXI. t.-cz. 37. §-ában követelt szakvizsga letételét, az államerdészeti szolgálatba ujonnan belépni kívánók ezenfelül ép és erős testalkatukat, különösen jó látó- és hallóképességüket kincstári erdészeti orvos, megyei főorvos vagy honvédtörzsorvos által kiállított bizonyítvánnyal, továbbá és illetőségükről tanuskodó anyakönyvi kivonattal, végül eddigi szolgálatukat és annak eredményét, nemkülönben a hivatalos magyar nyelvnek szóban és írásban való teljes birását igazoló okmányokkal felszerelt és sajátkezüleg irt kérvényüket előljáró hatóságaik, esetleg az illető járás politikai hatósága útján folyó évi február hó 15-ig alulirott erdőhivatalnál nyujtsák be.

Bustyaháza, 1909. évi január hó 4-én.

(11) *M. kir. erdőhivatal.*

Ákáczcsemete 2 és 3 éves, mintegy 500,000 drb. *szilcsemete*, iskolázott 3 éves s ugyancsak

Fácántyuk mintegy 500 drb eladó. Bővebb felvilágosítást nyujt gróf Nádasdy hitbiz. erdőhivatala *Bakonyánán*, Veszprémm.

(12. II. 1.)

Faarverési hirdetmény. 5989/908. sz. — Közhírré teszem, hogy Makarja község erdejének 1908. évi rendes vágásterületén levő, legnagyobbbrészt műszaki célokra alkalmas 5119 K 70 f.-re értékelt 54 tő, valamint az 1907. évi vágásterületről visszamaradt

s 3873 K 20 f.-re értékelt 24 tő tölgyfa 1909. évi február hó 16-án és következő napjain a helyszínen készpénzfizetés mellett szálanként elárvereztetni fog.

Az árverési feltételek hivatalomban s Makarja község előjáróságánál megtudhatók.

Munkács, 1909. január 10-én.

(15)

Papp Imre
főszolgabíró.

Faarverési hirdetmény. 49/1909. sz. — Keresztényfalva község előjárósága közhírré teszi, miszerint az alább megnevezendő tölgyfatömeget 1909. év február hó 11-én délelőtt 10 órakor Keresztényfalva község házában zárt írásbeli ajánlatokkal egybekötött szóbeli árverésen el fogja árverezni.

Az árverezés tárgyát képezi 2216-851 m^3 haszonfa, 927 m^3 hasábfá, 697 m^3 dorongfa és 595 $űrm^3$ galy és forgács.

Kikiáltási ár 55253 K 53 fillér, mely összegnek 10⁰/₀-a az árverezés megkezdése előtt az árverezést vezető megbízott kezéhez készpénzben avagy óvadékképes értékpapírban leteendő.

A fatömeg becsáron alól nem fog eladatni. Utóajánlatok nem fognak figyelembe vétetni.

A részletes becslés adatai a brassói m. kir. járási erdőgondnokságnál és Keresztényfalva község előjáróságánál megtekintethetők. Ez utóbbinál megtekintethetők az árverezési és szerződési feltételek is.

Kelt Keresztényfalva, 1909. évi január 11-én.

(16)

A község előjárósága.

Az „Erdészeti Lapok“ 1909. évi II. füzetének tartalma:

	Oldal
<i>Földes János</i> : Buzdító szózat tölgykorcsaink érdekében	59
<i>Bogdán Géza</i> : A talajfelület hajlásszögének egyszerű mérés módja	65
EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK. Jegyzőkönyv az Országos Erdészeti Egyesület igazgató-választmányának 1908. évi december hó 12-én tartott üléséről	73
IRODALOM. I. Lapszemle. A házigomba	87
A MÁV. talpfatelítő telepei	88
II. A könyvpiacz új termékei	90
KÜLÖNFÉLÉK. Az állami tisztviselők országos egyesületének erdészeti szakbizottsága. — A földmivelésügyi miniszterium ügybeosztása. — Késői sajmeggy (<i>Kallina K.</i>). — Az apáczalepke múlt évi pete- rakása (<i>Matusovits Péter</i>). — A Bóra-féle vasúti kocsikról	90
VÁLTOZÁSOK ÉS KITÜNTETÉSEK az erdészeti szolgálat köréből	95
HIRDETÉSEK	I—VIII
Mellékletként: Az Országos Erdészeti Egyesület tagjainak névsora	1—28

ERDEI FACSEMETÉK NEVELÉSE. Irta: Tomcsányi Gusztáv. Ára tagoknak 3 K, nem tagoknak 4 K; 4 K 45 fill. előzetes bekiüldése esetén bérmentve küldetik.

ERDÉSZETI ÉPÍTÉSTAN. Irta: Sobó Jenő. I. rész. 1. és 2. kötet: Középités tan. Egy-egy kötet ára tagoknak 11 K 20 fill., nem tagoknak 16 K. — II. rész: Ut-, vasut- és hidépités tan. Ára tagoknak 12 K, nem tagoknak 16 K.

MAGYAR ERDÉSZETI OKLEVÉLTÁR. Szerkesztette és történeti bevezetéssel ellátta: Tagányi Károly. 3 kötet. 1906. Ára tagoknak 20 K, nem tagoknak 40 K.

ERDÉSZETI RENDELETEK TÁRA. 1880—1884. (I—IV.) és az 1885—89. (V—IX.) évfolyam teljesen elfogyott. (Ezen évfolyamokat az egyesület mérsékelt áron visszaváltja.) Elfogyott továbbá az 1890. (X.), 1892. (XII.) 1893—94. és 1899 (XIX.) évfolyam.

Az 1891. (XI.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K 20 fill.

Az 1895. (XV.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K 20 fill.

Az 1896. (XVI.) évfolyam ára tagoknak 50 fill., nem tagoknak 1 K.

Az 1897. (XVII.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K 20 fill.

Az 1898. (XVIII.) évfolyam ára tagoknak 70 fill., nem tagoknak 1 K 40 fill.

Az 1900. évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K 20 fill.

Az 1901—1903. (XXI—XXIII.) évfolyam ára tagoknak 3 K, nem tagoknak 5 K.

Az 1904. évi (XXIV.) évfolyam ára tagoknak 1 K 50 fill., másoknak 2 K 40 fill.

Az 1905. évi (XXV.) évfolyam ára tagoknak 50 fill., másoknak 1 K.

Az 1906. és 1907. évi egyesített füzet ára tagoknak 1 K 50 f, másoknak 2 K 50 f.

Az Erdészeti Rendeletek Tára egyes füzetei 45 fill. postaköltség bekiüldése esetén bérmentve küldetnek.

TANGENS-TÁBLÁZATOK. Osszeállította Pohl János. Ára tagoknak 1 K, nem tagoknak 2 K. (Kapható a szerzőnél is Oraviczán.)

A LEGELŐERDŐK. Irta: Földes János. (Külön kiadása az Erdészeti Lapok 1895. évi I—V. füzetében közölt munkának.) Ára tagoknak 1 K. 60 fill. nem tagoknak 2 K 40 f; 55 f. postaköltség bekiüldése esetén bérmentve küldhető

A VADÁSZATI ISMERETEK KÉZIKÖNYVE. Irták: Belházy J., Szécsi Zs. és Illés N.; négy kötet ára az O. Erd. E. tagjainak füzve 9 K, kötve 13 K.

HAZANK HÁZI FAIPARA. Irta Gaul Károly. Ára tagoknak és könyvkereskedőknek 1 K 40 fill., másoknak 2 K. Bérmentesítésre 45 fill. küldendő.

A BÜKKTÜZIFA ROMLÁSA ÉS AZ ELLENE VALÓ VÉDEKEZÉS. Irta: Gellért József. Ára tagoknak 60 fill., másoknak 1 K. Bérmentesítésre 35 fill. küldendő.

A KÜLFÖLDI FANEMEK MEGTELEPÍTÉSE STB. Irta: Péchi Dezső. Ára tagoknak és könyvkereskedőknek 3 K, másoknak 4 K. Bérmentesítésre 45 fill. küldendő.

SZÁMTAN. Erdőőrök részére írta Béky Albert. Ára tagoknak 1 K 50 f, másoknak 2 K 40 f. Bérmentesítésre 45 f küldendő.

ERTEKEZÉSEK AZ ERDŐRENDEZÉS KÖRÉBŐL. Irta: Bund Károly. Ára 4 K.

ERDÉSZETI GÉPTAN. Irta: Kövesi Antal. Ára tagoknak 4 K, másoknak 5 K.

O FELSÉGE NAGY FÉNYNYOMATU ARCZKÉPE. Ára tagoknak 7 K, nem tagoknak 8 K. Bérmentve küldetik.

Népszerű nyelven irt művek, melyek, ha a t. megrendelők árukon kívül, egyenkint 45 fill. postaköltséget bekiüldenek, bérmentve küldhetők:

AZ ERDŐK BERENDEZÉSE. Ára 2 K.

NÉPSZERŰ ERDÉSZETI NÖVÉNYTAN. I. füzet. Spórás növények. Elfogyott II. f. Mohok, edényes virágtalanok, tülevelűek. Ára 2 K. III. füzet. Magházas növények. Ára 3 K.

Valamennyit Fekete Lajos írta.

Az *Országos Erdészeti Egyesületnél* és *Fekete Lajos* ny. min. tanácsos urnájánál (Selmeczbánya), mint szerzőnél egyaránt megrendelhetők a következő művek, melyek után *egyesületi tagok és könyvkereskedők, ha az egyesületnél rendelik meg azokat, 25 százalék árengedményben részesülnek:*

ERDŐRENDEZÉSTAN. Ára 12 K, ill. 9 K.

ERDŐÉRTÉKSZAMITÁSTAN. II. kiadás. Ára 6 K, ill. 4-50 K.

ERDÉSZETI NYERESÉGSZÁMITÁSTAN. Ára 4 K, ill. 3 K.

A SZÁLALÓ ERDŐK BERENDEZÉSE. Ára 1 K 20 fill., ill. 90 fill.

ERDŐBECSLÉSTAN. II. kiadás. Irta: Sóltz Gyula és Fekete Lajos. Ára 8 K, ill. 6 K.

A szerzőknél rendelhetők meg:

ERDŐMIVELÉSTAN. Irta: Vadas Jenő (Selmeczbánya). Ára tagoknak 7 K, nem tagoknak 10 K.

A SELMECZBÁNYAI M. K. ERDŐAKADÉMIA TÖRTÉNETE ÉS ISMERTETŐJE. Irta: Vadas Jenő. Ára 4 K (erdőgyakornokoknak 3 K, akadémiai hallgatóknak 2 K). Kapható a szerzőnél (Selmeczbányán).

A LEGELŐERDŐK BERENDEZÉSE, KEZELÉSE ÉS HASZNOSÍTÁSA. Irta: Márton Sándor (Nagy-Károly). Ára tagoknak 4 K 80 fill., másoknak 6 K.

Egyebüttl megrendelhető magyar erdészeti művek:

A MAGYAR ALLAM ERDŐSÉGEINEK GAZDASÁGI ÉS KERESKEDELMI LEIRÁSA. Szerkesztette: dr. Bedő Albert. 4 kötet, egy térképpel. Kiadta a földmivelésügyi miniszterium. 1896. Magyar, német és francia nyelven.

A BÜKKFA KORHADÁSA ÉS KONZERVÁLÁSA. Irta: dr. Tuzson János. Kapható Kilián Frigyes utódánál. Budapest, Váci-utca. Ára 4 K.

Az ERDŐHASZNÁLATTAN KÉZIKÖNYVE. Irta: Szécsi Zsigmond. II. kiadás. Ára tagoknak 12 K, nem tagoknak 16 K. (Kapható Joerges A. özv. és fiánál Selmeczbánya.)

ÁLTALÁNOS FOLDMÉRÉSTAN. Irta: Cséti Ottó. II. kiadás. (Kapható ugyanott.) Ára 9 K.

ERDŐVÉDELEMTAN. Irta: Téglás Károly. (Kapható ugyanott.) Ára 5 K 40 f.

ERDÉSZETI TALAJTAN. Irta: Fekete Lajos. II. kiadás. 1891. (Kapható ugyanott.) Ára 5 K.

BETŰSOROS TÁRGYMUTATÓ AZ ERDÉSZETI RENDELETEK TÁRA I—XXIV. ÉVFOLYAMAIHOZ. Összeállította Tomasovszky Imre. (Kapható ugyanott.) Ára 1 K.

ERDÉSZETI SEGÉDTÁBLÁK. Ára: 8 K és ERDEI ROVATOS NAPLÓ. Ára 1 K 20 fill.

Megrendelhetők a földmivelésügyi miniszteriumnál Budapest.

TERMÉSI TÁBLÁK. 1886. Kiadta Fülöp Szász-Coburg herceg erdőrendezőse (Jolsva, Gömörm.) Ára 2 K.

AZ ÁRVÉDELMI FÜZESÉK TELEPÍTÉSE ÉS MŰVELESE. Irta: Vadas Jenő. Ára 50 f. Megrendelhető a földmivelésügyi miniszteriumnál és Nagel Ottó könyvkereskedésében, Budapest, Muzeum-körút 2. szám.

KEDVEZMÉNY. Dr. Farkas Márton vizgyógyintézetének (Budapest, V., Báthory-u. 3. sz.) hévizi iszapkezelési osztályában az Országos Erdészeti Egyesület tagjai 35% árkedvezményben részesülnek.